

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1972 | ΑΡΙΘ. 19

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α'

LX. Σὺ γὰρ τὴν ἀέναον τοῦ κόσμου σύστασιν
διὰ τῶν ἐνεργουμένων ἐφανεροποίησας· σύ, Κύριε, τὴν
οἰκουμένην ἔκτισας, ὁ πιστὸς ἐν πάσαις ταῖς γε-
νεαῖς, δίκαιος ἐν τοῖς κρίμασιν, θαυμαστὸς ἐν ἰσχύϊ
5 καὶ μεγαλοπρεπείᾳ, ὁ σοφὸς ἐν τῷ κτίζειν καὶ
συνετὸς ἐν τῷ τὰ γενόμενα ἐδράσαι, ὁ ἀγαθὸς ἐν τοῖς
ὀρωμένοις καὶ χρηστὸς ἐν τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ σέ,
ἐλεῆμον καὶ οἰκτίρμον, ἄφες ἡμῖν τὰς ἀνομίας ἡμῶν
καὶ τὰς ἀδικίας καὶ τὰ παραπτώματα καὶ πλημμελείας.
10 2. μὴ λογίση πᾶσαν ἁμαρτίαν δούλων σου καὶ παιδισκῶν,
ἀλλὰ καθάρισον ἡμᾶς τὸν καθαρισμὸν τῆς σῆς ἀληθείας,

1 ἐ. «Τὴν ἀέναον... ἐφανεροποίησας»: Πβλ. Σοφ. Σολ. 7,17—Πλατωνικῆ—
στοιχικὴ ἔκφρασις. 3. «τὴν οἰκουμένην ἔκτισας»: Πβλ. Ψαλμ. 88,12 ἐ.
«ὁ πιστὸς... γενεαῖς»: Πβλ. Δευτερ. 7,9. 4. «δίκαιος»: Πβλ. Τωβ. 3,2. Ψαλμ. 118,137. «θαυμαστὸς»: Σοφ. Σειρ. 43,29 ἐ. 6. «συνε-
τὸς»: Ψαλμ. 103. 146,5. «ἀγαθὸς»: Ψαλμ. 72,1. 117,1-3. Μάρκ. 10,18. Σοφ. Σολομ. 13,1. 7. «χρηστὸς»: Πβλ. Ψαλμ. 24,8. 99,5. Σοφ. Σολομ. 15,1. Α' Πέτρ. 2,3. 8. «ἐλεῆμον καὶ οἰκτίρμον»: Πβλ. Ἰωήλ 2,13. Β' Χρον. (Κριταὶ) 30,9. Ψαλμ. 85,15. 102,8. 108,12. 144,8. κ.ά. 11. «τῆς σῆς ἀληθείας»: Ἰωάν. 14,18. Ἰωάν. 17,17.

1. γὰρ ΛΣ: λ. ΙΚ | ἀέναον: ἀένναον Ι | 7. χρηστὸς: Λ (= suavis)
ΚΣ: πιστὸς Ι | 8. ἡμῶν ΙΣ: λ. ΛΚ | καθάρισον ΛΚΣ: 11. καθαρεῖς Ι

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν).

LX. Διότι Σὺ τὴν ἀκατάπαυστον τοῦ κόσμου σύστασιν (τάξιν καὶ ἀρμονίαν) διὰ τῶν ἐνεργουμένων (διὰ τῶν διακρατούντων τὸν κόσμον φυσικῶν δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν) ἐφανέρωσες (ἔφερες εἰς τὸ φῶς, ἐδημιούργησες ἐκ τοῦ μηδενὸς καὶ ἐφανέρωσες διὰ τοῦ κόσμου τὴν παντοδυναμίαν Σου εἰς τοὺς ἀγγέλους Σου καὶ εἰς ἡμᾶς

καὶ κατεύθυνον τὰ διαβήματα ἡμῶν ἐν ὁσιότητι καρδίας πορεύεσθαι καὶ ποιεῖν τὰ καλὰ καὶ εὐάρεστα ἐνώπιόν σου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀρχόντων ἡμῶν. 3. ναί, δέσποτα, ἐπίφα-
 15 νον τὸ πρόσωπόν σου ἐφ' ἡμᾶς εἰς ἀγαθὰ ἐν εἰρήνῃ, εἰς τὸ σκεπασθῆναι ἡμᾶς τῇ χειρὶ σου τῇ κραταιᾷ καὶ ῥυσθῆναι ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας, τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ, καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῶν μισούντων ἡμᾶς ἀδίκως. 4. δὸς ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην ἡμῖν τε καὶ πᾶσιν τοῖς κατοικοῦσιν τὴν
 20 γῆν, καθὼς ἔδωκας τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ἐπικαλουμένων σε αὐτῶν ὁσίως ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ, ὑπηκόους γινομένους τῷ παντοκράτορι καὶ ἐνδόξῳ ὀνόματί σου, τοῖς τε ἄρχουσιν καὶ ἡγουμένοις ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς.

13. «τὰ καλὰ καὶ εὐάρεστα ἐνώπιόν σου» : Ψαλμ. 39,3. 118, 133. Γ' Βασιλ. 9,4. Δευτ. 12,25.28. 13,19. 21,9. 14. «ἀρχόντων» : Ρωμ. 13,1-7. Τίτ. 3,1. Α' Πέτρ. 2,13-17 κ.ά. 15. «εἰς ἀγαθὰ ἐν εἰρήνῃ» : Ψαλμ. 30,17-66,2. 79,4. 8. 20. 118,135. Ἀριθ. 6,25. Ἰερεμ. 21,10. 24,6. Ἄμώς 9,4. Δευτ. 30,9. 17. «τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ» : Δευτ. 4,34. 5,15. 7,19. 9,26. Ἐξοδ. 6,1. Ψαλμ. 135,12. Ἰερ. 39,21. Ἰεζ. 20,33. Σοφ. Σολ. 5,16. Ψαλμ. 90,14. Ἦσ. 51,16. κ.ά. 18. «τῶν μισούντων ἡμᾶς ἀδίκως» : Πβλ. Ψαλμ. 17,18. 105,10. Λουκ. 1,71. Ψαλμ. 37,20. 21. «ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ» : Ψαλμ. 144,18. Α' Τιμ. 2,7. 22. «τῷ παντοκράτορι...» : Πβλ. ἀνωτέρω τὴν σημείωσιν ἐν τῷ προοίμῳ.

12. ὁσιότητι ΙΑΚ : + δικαιοσύνη καὶ ἀπλότῃ Σ Ι 21. ὁσίως ΑΚΣ : λ. Ι Ι 22. παναρέτῃ Ι : ἐνδόξῳ ΑΚΣ.

τοὺς ἀνθρώπους)· Σὺ, Κύριε, τὴν οἰκουμένην ἔκτισες (τὴν γῆν ἐθεμελίωσες), ὁ πιστὸς (ὁ φυλάσσειν τὴν διαθήκην, ἦτοι τὰς ὑποσχέσεις σου) εἰς ὕλας τὰς γενεὰς (τῶν ἀνθρώπων), ὁ δίκαιος εἰς τὰ κρίματά Σου (εἰς τὰς κρίσεις Σου), ὁ θαυμαστὸς εἰς τὴν δύναμιν καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν (τὴν δόξαν Σου), ὁ σοφὸς εἰς τὸ νὰ κτίζῃς (νὰ δημιουργῇς) καὶ ὁ συνετὸς (ὁ σώφρων, ὁ πανειδήμων, ὁ πανέμπειρος) εἰς τὸ νὰ ἐδραιώῃς (θεμελιώῃς, διασφαλίζῃς καὶ διαφυλάττῃς) τὰ γενόμενα (τὰ κτιζόμενα, τὰ δημιουργούμενα ὑπὸ Σοῦ), ὁ ἀγαθὸς εἰς τὰ βλεπόμενα (τῆς δημιουργίας Σου) καὶ χρηστὸς (πανάγαθος, ἐπιεικὴς) εἰς ὅσους ἔχουν πεποιθήσιν εἰς Σὲ (περὶ τῶν μὴ ὀρωμένων ἀγαθῶν, ἅτινα ὑπόσχεσαι εἰς αὐτούς)· ἐλεῆμων (φιλεῦσπλαγγε) καὶ οἰκτίρμον (ἔτοιμος εἰς συγχώρησιν τῶν μετανοούντων), συγχώρησε τὰς ἀνομίας μας καὶ τὰς ἀδικίας καὶ τὰ παραπτώματα καὶ τὰ πλημμελήματα (τὰ σφάλματα).

2. Μὴ (θελήσης) νὰ ὑπολογίσῃς κάθε ἀμαρτίαν τῶν δούλων σου ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἀλλὰ καθάρισέ μας μὲ τὸν καθαρισμὸν τῆς ἀληθείας Σου (πρβλ. Ἰωάν. 17,17: «Ἀγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθεια ἐστίν».—³ Ἀρὰ γε ἐννοεῖ ὁ Κλήμης, ἰκετεύων τὸν Θεὸν Πατέρα, ὅπως καθάρισῃ τοὺς ἀμαρτήσαντας, διὰ τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ, ἀφοῦ Αὐτὸς εἶναι ἡ Ἀλήθεια;) καὶ κατεύθυνον τὰ διαβήματά μας (στρέψε τὴν πορείαν τοῦ βίου μας), ὥστε νὰ πορευώμεθα μὲ ἀγίαν (καὶ καθαρὰν) καρδίαν (συνειδησιν) καὶ νὰ πράττωμεν τὰ καλὰ καὶ εὐάρεστα ἐνώπιόν Σου (ποὺ ἀρέσουν εἰς Σὲ) καὶ ἐνώπιον τῶν ἀρχόντων ἡμῶν (σημ. Ὁ Κλήμης συνιστᾷ ὑποταγὴν εἰς τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς πολιτείας καὶ ὑπακοὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀρχόντων τῆς πολιτείας, συμφώνως πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: Ρωμ. ΙΓ' 1-7).

3. Naί, Δέσποτα, φανέρωσε τὸ πρόσωπόν Σου εἰς ἡμᾶς (δῶσε τὴν χάριν Σου, ὥστε τὸ Φῶς τοῦ προσώπου Σου νὰ μᾶς φωτίσῃ) εἰς ἀγαθὰ (εἰς τὸ νὰ ὀδηγούμεθα νὰ πράττωμεν τὰ ἀγαθὰ) ἐν εἰρήνῃ, εἰς τὸ νὰ σκεπασθῶμεν (προφυλαττόμενοι) μὲ τὸ παντοδύναμον χέρι Σου καὶ νὰ σωθῶμεν ἀπὸ κάθε εἶδους ἀμαρτίαν μὲ τὸν βραχίονά Σου τὸν ὑψηλὸν (μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ὑπερέχοντος καὶ μεγαλοπρεποῦς βραχίονός Σου) καὶ νὰ μᾶς σώσῃς προφυλάσσειν ἡμᾶς ἀπὸ ὅσους ἀδίκως μᾶς μισοῦν. 4. Δῶσε ὁμόνοιαν (ὁμοφροσύνην) καὶ εἰρήνην καὶ

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Αί ιερατικά κλήσεις.

Υπάρχει και εις τὴν Χώραν μας πρόβλημα ιερατικῶν κλήσεων. Οὐδείς ἀμφιβάλλει, πράγματι, ὅτι ὁ ἐφημεριακός μας Κλήρος θὰ ἔδει νὰ ἐμπλουτίζεται μὲ στελέχη ὁλονὲν ἀποδοτικώτερα. Ἡ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία ἔχει χρέος νὰ μεριμνᾷ διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑποψηφίων κληρικῶν καὶ διὰ τὴν ἀνοδὸν τῆς ποιοτικῆς τῶν στάθμης. Κάνει δὲ ἤδη πολλὰ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν. Ἄς μὴ λησμονοῦν ὁμως καὶ οἱ Ἐφημέριοί μας, ὅτι ἐν μέρος τῆς ἐν λόγῳ εὐθύνης ἐναπόκειται εἰς τὸ ἰδικόν των ἐνδιαφέρον. Πράγματι, οὗτοι εἶναι οἱ ἀμεσώτερον ἐντεταλμένοι διὰ τὴν ἀνεύρεσιν καὶ καλλιέργειαν νέων ψυχῶν μεταξὺ τοῦ ποιμνίου των, τὰς ὁποίας πρῶτοι αὐτοὶ δύνανται νὰ προωθήσῃν πρὸς τὸ θυσιαστήριον. Πρῶτοι αὐτοὶ ἔχουν χρέος νὰ κινήθῃν, ὥστε νὰ ὑπάρξουν συνεχισταὶ τοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔργου των, ἀντάξιοί των, καὶ δὴ καὶ «πολλῶ κάρρονες».

Κατ' ἰδίαν καταρτισμός.

Διὰ τὸν καλὸν καὶ ζηλωτὴν ποιμένα, ὁ πνευματικὸς του καταρτισμός εἶναι καθημερινὸν καθήκον. Δὲν ἀρκεῖ ἡ μόρφωσις ποῦ ἔλαβεν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Σχολήν, ὅπου ἐφοίτησε. Τὸ ἔργον του εἶναι τόσον πολὺπλευρον καὶ ἀπαιτητικόν, ὥστε πρέπει νὰ πλουτίζη τὸν ἑαυτὸν του διαρκῶς μὲ ποιμαντικὰς γνώσεις. Διὰ τοῦτο ἡ

εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ὄλους τοὺς ἀνθρώπους ποῦ κατοικοῦν τὴν γῆν, ὅπως ἔδωκες (τὰς δωρεάς Σου αὐτάς) εἰς τοὺς Πατέρας ἡμῶν, ὡσὰκις οὗτοι Σὲ ἐπεκαλοῦντο ὁσίως (εὐσεβῶς καὶ δικαίως) μὲ πίστιν καὶ εὐκρίνειαν, ὥστε νὰ γίνωμεν ὑπήκοοι εἰς τὸ ἐξουσιάζον τὰ πάντα καὶ πανάρετον (πανάγιον) ὄνομά Σου, ὅπως ἐπίσης καὶ εἰς τοὺς ἄρχοντας (βασιλεῖς) καὶ κυβερνητάς ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς (τοὺς πολιτικὰ ἀξιώματα κατέχοντας).

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

κατ' ἰδίαν μελέτη, γινομένη τακτικῶς καὶ μὲ σύστημα, τὸν ὑποβοηθεῖ νὰ συμπληρώνη τὸν πνευματικὸν του ὄπλισμόν, ὥστε νὰ ἀντεπεξέρχεται ἀποδοτικῶς εἰς τὰς ποικίλας ἀνάγκας τῆς ἀποστολῆς του. Μεταξὺ ἄλλων, καλὸν θὰ εἶναι νὰ προμηθευθῆ, εὐθὺς ὡς κυκλοφορήσουν, τὰ νέα διδακτικά ἐγχειρίδια, τὰ ὁποῖα θὰ τεθοῦν εἰς χρῆσιν τώρα πού ἡ ἰδία ἡ Ἐκκλησία ἀνέλαβεν εἰς χεῖράς της τὴν ἱερατικὴν Παιδείαν. Συντεταγμένα μὲ προσοχὴν καὶ ἐμπλουτισμένα μὲ περιεχόμενον ὄχι ἀπλῶς ξηρῶν γνώσεων, ἀλλὰ ἐμποτισμένον εἰς τὰ ζωοποιὰ ράματα τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, τὰ κείμενα αὐτὰ θὰ ἀποβοῦν ἄκρως χρήσιμα, ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἱεροσπουδαστάς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἡδη διακονοῦντας τὴν Ἐκκλησίαν Ἐφημερίους μας.

Εὐλογημένη ἀφετηρία.

Ὁ Σεπτέμβριος εἶναι, ὡς γνωστόν, ὁ πρῶτος μὴν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους. Τώρα, μετὰ τὴν φυσικὴν κατὰ τὸ θέρος ἀραίωσιν τοῦ ἐκκλησιάσματος, ἐκάστη ἐνορία ἐπανευρίσκει ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῆς ὄλας τὰς ψυχάς, πού ἀνήκουν εἰς αὐτήν. Καλὸν εἶναι λοιπὸν οἱ προεστῶτες τῶν ἐνοριῶν νὰ καταβάλουν πᾶσαν προσπάθειαν, ὥστε νὰ ἀναθερμάνουν τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐσέβειαν τῶν πνευματικῶν των τέκνων. Θὰ ἐπιτύχουν δὲ τοῦτο μὲ κατάλληλα κηρύγματα καὶ τόνωσιν τῆς λειτουργικῆς ζωῆς εἰς ἐκάστην ἐνορίαν. Ὁ μὴν λοιπὸν αὐτὸς δύναται νὰ ἀποτελέσῃ μίαν εὐλογημένην ἀφετηρίαν πρὸς πνευματικὴν ἐξόρμησιν διὰ τὸν ἐν λόγῳ σκοπὸν. Ἡ Ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ χάνη καμμίαν εὐκαιρίαν, ὥστε νὰ ἀνανεώνη τὸν τόνον τῆς ζωῆς της, πρὸς ψυχικὸν ὄφελος τῶν τέκνων της. Ἐν νέον ἔτος δύναται οὕτω νὰ πληρωθῆ μὲ νέους πνευματικὸς καρποὺς καὶ νὰ ἀποτελέσῃ σταθμὸν προόδου.

Χρυσῆ προϋπόθεσις.

Ἰδιαιτέρως ἀγαθὴν ἐντύπωσιν προεκάλεσεν εἰς ὅλην τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τὸ ταπεινὸν φρόνημα, μεθ' οὗ ὁ νέος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Δημήτριος ὁ Α' ἀντεμετώπισε τὴν ἀπρόοπτον ἐκλογὴν του. Χωρὶς ποσῶς νὰ τὴν ἐπιδιώξῃ, ἔδειξεν, ἐπόμενος

τῷ παραδείγματι μεγάλων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τάσιν ἀποφυγῆς πρὸ τοῦ βαρυτίμου ἀξιώματος, εἰς τὸ ὁποῖον τὸν ἐκάλεσεν ἡ Ἐκκλησία. Τοῦτο ἀποτελεῖ μέγα ἐχέγγυον, ὅτι πρόκειται περὶ ἀνδρὸς ἀγνοῦ εὐαγγελικοῦ φρονήματος, ἀξίου καὶ μόνου διὰ τὸν λόγον αὐτὸν νὰ καθέξῃ τὸν οἰκουμενικὸν Θρόνον. Εἶναι μία ὄντως χρυσῆ προϋπόθεσις διὰ ποιμαντορίαν εὐλογημένην ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ διεπομένην ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Θὰ ἠδύνατο οὕτω νὰ ἐπαναλάβῃ καεῖς τὸ Γραφικόν, ὅτι, ὡς ἄλλοτε διὰ τὸν πρᾶον καὶ ταπεινὸν Δαυὶδ, τὸν κατόπιν τόσον πολὺ δοξασθέντα διὰ τῶν ἔργων του, ὁ Κύριος «εὔρεν» ὄντως, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀπὸ Ἰμβρου καὶ Τενέδου Δημητρίου, «ἄνδρα κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν» Του, διὰ νὰ τὸν ἀναδείξῃ εἰς τὴν ἔδραν, ἣν ἐκόσμησαν οἱ Χρυσόστομοι, οἱ Γρηγόριοι καὶ οἱ Φώτιοι. Οὐδεμία λοιπὸν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι, καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, τὸ μέλλον θὰ ἐπαληθεύσῃ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, ὅτι «ὁ ταπεινὸς ὑψωθήσεται».

Ἡ ἐνδυμασία κατὰ τὸν ἐκκλησιασμόν.

Εὐστοχωτάτη ὑπῆρξεν ἡ ἐπ' ἐσχάτων ἀπολυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ἐγκύκλιος, ἣ ἀφορῶσα εἰς τὴν κατὰ τὸν ἐκκλησιασμόν ἐνδυμασίαν τῶν πιστῶν. Καὶ δικαίως. Διότι εἶναι ἐν κείμενον ὑποδειγματικὸν εἰς ποιμαντικὸν ὕψος καὶ μὲ ὠραῖα νοήματα. Δι' αὐτοῦ ἀντιμετωπίζεται μία σκιά τῆς συγχρόνου λειτουργικῆς μας ζωῆς, ὀφειλομένη ὄχι τόσον εἰς ἐνσυνείδητον ἀδιαφορίαν, ὅσον εἰς ἀπλήν ἐπιπολαιότητα. Ὑπάρχουν, πράγματι, εἰς ἐκάστην ἐνορίαν πιστοί, οἱ ὁποῖοι δὲν δίδουν τὴν πρέπουσαν σημασίαν εἰς τὴν περιβολὴν των, κατὰ τὰς ὥρας τῆς θείας Λατρείας. Ἡ πλειονότης των ἀφορᾷ τὸ γυναικεῖον φῦλον. Τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν εἶναι εὐχάριστον. Ἡ ἔλλειψις κοσμιότητος εἰς τὴν περιβολὴν, κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς θείας Λατρείας, δεικνύει ἀπουσίαν τοῦ θεμελιώδους διὰ τὸν καλὸν ἐκκλησιασμόν αἰσθήματος, ἥτοι τοῦ φόβου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὸ περιβάλλον τοῦ ναοῦ. Βλάπτει λοιπὸν ψυχικῶς καὶ τὸν αἴτιον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἐκκλησιαζομένους. Προκαλεῖ σκανδαλισμὸν ἢ ἔστω καὶ διάσπασιν τῆς προσοχῆς εἰς τὰ τελούμενα. Ὁρθῶς λοιπὸν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἀπηύ-

θυνη τὴν ἐγκύκλιον ταύτην, τῆς ὁποίας τὸ κείμενον εἶναι διδακτικὸν δι' ὅλους τοὺς Ἐφημερίους τῆς Χώρας μας, οἱ ὅποιοι, ἐμπνεόμενοι ἀπὸ αὐτό, δύνανται νὰ προβαίνουν, κατ' ἀνάλογον ὕψος, εἰς νουθεσίας πρὸς τοὺς ἐνορίτας των, σκοπὸν ἔχουσας τὴν ἐξάλειψιν τοῦ φαινομένου.

Συστηματικὴ νουθεσία.

Οἱ πολλοὶ τῶν χριστιανῶν μας δὲν ἔχουν δυστυχῶς φωτεινὴν ἀντίληψιν περὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἰ. Ἐξομολογήσεως καὶ τῆς τακτικῆς προσελεύσεως εἰς αὐτό. Διὰ τοῦτο, καλὸν εἶναι οἱ Ἐφημέριοί μας νὰ διαφωτίζουν τὸ ποιμνίον των «εὐκαίρως ἀκαίρως» ἐπ' αὐτοῦ, τόσον διὰ τοῦ κηρύγματος, ὅσον καὶ διὰ τῶν ἐπὶ μέρους νουθειῶν. Οὕτω θὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς μίαν σοβαρὰν ἀνάγκην ποιμαντικῆς φύσεως. Τὸ πνευματικὸν ἐπίπεδον τῶν ἐνοριῶν των θὰ ἀνυψωθῆ, ἢ εὐσέβεια εἰς αὐτὰς θὰ ἀναθάλη καὶ τὸ φρόνημα τῶν πιστῶν θὰ ἐξυγιανθῆ καὶ θὰ στερεωθῆ. Διὰ τῆς τακτικῆς Ἐξομολογήσεως, πράγματι, αἱ ψυχαὶ καθαίρονται, ὁ βίος των διορθοῦται καὶ βαδίζουν ἀσφαλῶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐαγγελικῆς τελειότητος. Δὲν ὑπάρχει ὄντως, ὡς διδάσκει ἡ Ἐκκλησία καὶ μαρτυρεῖ ἡ πείρα, ἐπιτυχέστερον μέσον ποιμαντικῆς ἐπαφῆς ἀπὸ τὸ Μυστήριον τοῦτο τῆς «στενῆς πύλης», διὰ τοῦ ὁποίου αἱ ψυχαὶ εἰσέρχονται τὸν στίβον τῆς ἐν ἀναλήφει ἐφαρμογῆς τῶν ἐνταλμάτων τοῦ Κυρίου καὶ οἱ δεσμοὶ των μὲ τὴν Ἐκκλησίαν ἐξασφαλίζονται καὶ ἐνισχύονται. Ἄς ἐνθυμοῦνται λοιπὸν τὰς τοιαύτας νουθεσίας οἱ κατ' ἐνορίαν ποιμένες καὶ ἄς ἀνταποκρίνωται εἰς τὸ σπουδαῖον τοῦτο καθήκον των ὡς πνευματικῶν ὁδηγῶν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὰς τριβόνας τῆς Χάριτος.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»,
Ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140).

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΟΥΪΖΟΣ

Εἰς τὴν ἐπὶ τῶν ὁδῶν Ἰκονίου καὶ Καλλιπόλεως πλατεῖαν τῆς Νέας Σμύρνης ἔχει στηθῆ μία προτομὴ ἐνὸς κληρικοῦ. Ὅταν πλησιάσετε, θὰ διαπιστώσετε, ὅτι εἶναι ἡ μορφή τοῦ ἐκ Ταϊφουρίου τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου ἱερέως Κωνσταντίνου Λουΐζου. Οὗτος ἐκ τῶν ἑκατὸν ἐτῶν τῆς ζωῆς του, τὰ 67 τὰ ἠνάλωσεν ὡς ἱερεὺς καὶ ἐξ αὐτῶν πάλιν τὰ 54 εἰς ἐνεργὸν ἐφημεριακὴν ὑπηρεσίαν, ἐνῶ παραλλήλως ἐπὶ 40 πλήρη ἔτη ἦτο καὶ ἐκπαιδευτικός.

Ὁ ἀείμνηστος παπα-Λουΐζος, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀπονεμηθῆ τὸ ὀφφίκιον τοῦ Οἰκονόμου, καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν ὑπῆρξεν ὑποδειγματικὸς Λειτουργὸς τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ ταυτοχρόνως Ἐθνικὴ προσωπικότης εἰς τὸ λειτούργημα τοῦ Διδασκόλου.

Τὴν ἀπέραντον μνήμην καὶ τὴν ἀκόρεστον φιλομάθειάν του, ὁμοῦ μὲ τὴν καθαρὰν ζωὴν του ἔθεσεν εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους τόσον εἰς τὴν Θρακικὴν γῆν μέχρι τοῦ 1922, ὅσον καὶ εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς μέχρι τοῦ κατὰ τὴν 19.2.1960 ἐπισημβάντος θανάτου του.

Ἀκατηγόρητος ὡς ἱερεὺς, μὲ ἀκοίμητον φιλάνθρωπικὴν δραστηριότητα, ὑπῆρξεν εὐλαβέστατος τελετουργὸς καὶ πολυπείρος ὑποδειγματικὸς ἐξομολόγος, ἐξομολογούμενος ὁ ἴδιος τακτικώτατα καὶ ἀκαταπαύστως τρεφόμενος ἀπὸ τὸν «Ἄρτον τῆς Ζωῆς» μέχρι καὶ τῆς ἐσχάτης του ἀναπνοῆς καὶ ὅτε πλέον δὲν ἠδύνατο νὰ μετακινήθῃ ἐκ τοῦ οἴκου του. Ἐνθουσιώδης ἐκπαιδευτικὸς καὶ ἀκραιφνῆς πατριώτης ἀνυψώθη εἰς θέσιν Ἐθνικοῦ ἡγέτου εἰς τὴν συνείδησιν τῶν συμπατριωτῶν του Καλλιπολιτῶν. Ἡ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Λαμέρα φιλοτεχνηθεῖσα ἐκφραστικωτάτη προτομὴ του, τοποθετηθεῖσα εἰς πλατεῖαν, ἡ ὁποία φέρει τὸ ὄνομά του τιμῆς ἔνεκεν καὶ κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Δήμου Ν. Σμύρνης, μαρτυρεῖ τὴν καθιέρωσίν του εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν τῶν Νεοσμυρνιατῶν, τοὺς ὁποίους ἐπὶ μακρὸν διηκόνησεν ὡς ὄντως ἄξιος Ποιμὴν.

Καὶ ἤδη ἡ προβολὴ του διὰ τοῦ «Ἐφημερίου», τὸ εἰδικὸν τεῦχος τοῦ ὁποίου ἀφιεροῦται εἰς μνήμην του, ἐκπληρώνει ἐν χρέος διπλοῦν: Πρὸς αὐτὸν μὲν ὡς ἄξιον τῆς τιμῆς. Πρὸς τοὺς συμπερσβυτέρους του δὲ καὶ πρὸς πάντας ὡς προσφορὰν θαυμασμοῦ καὶ «ὑπογραμμοῦ» πρὸς μίμησιν.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

ΤΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΤΟΜΗΣ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΟΥ·Ι·ΖΟΥ*

Μακαριώτατε, Πανοσιολογιώτατοι, Αϊδεσιμώτατοι,

Κύριε Δήμαρχε, Κύριοι Δημοτικοί Σύμβουλοι, Κύριε Διοικητὰ τοῦ Ἄστυν. Τμήματος, Κυρίαί καὶ Κύριοι,

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ὁρθοδόξου Φιλανθρωπικῆς Ἀδελφότητος Νέας Σμύρνης «Ἡ ἐν Χριστῷ Ἀγάπη», ἰδρυθείσης τὸ 1960 εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου πνευματικοῦ Πατρὸς Οἰκονόμου Κων/νου Λουίζου καὶ πρὸς συνέχισιν τοῦ θεαρέστου φιλανθρωπικοῦ-κοινωνικοῦ του ἔργου, καὶ δὴ τῆς ἀποφυλακίσεως κρατουμένων ἐν ταῖς φυλακαῖς Ἀθηνῶν διὰ μικροχρέη πρὸς τὸ Δημόσιον, ἀπετάθη εἰς τὰ Μέλη καὶ τοὺς φίλους τῆς Ἀδελφότητος, εἰς τὰ τέκνα του, εἰς τὰ ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀμερικῇ πνευματικά του τέκνα, ἵνα ἀποτίοντες φόρον τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης προσφέρωσιν εἰς τὸν ἐν Χριστῷ ἄξιον Πατέρα Κων/νον Λουίζον τὴν προτομὴν ταύτην, φιλοτεχνηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου κ. Λαμέρα.

Ἡ σημερινὴ σεμνὴ τελετὴ τυγχάνει κατὰ συνέπειαν ἔργον καὶ προσφορὰ ἀπάντων τῶν ἀνωτέρω.

Δὲν θὰ σᾶς κουράσω περισσότερο, διότι τὸν τιμώμενον θὰ ἔχη τὴν καλωσύνην νὰ σκιαγραφήσῃ ἀργότερον, εὐγενῶς προσφερθεῖς, ὁ Πατὴρ Κων/νος Ἀνδρουλάκης, ὅστις τυγχάνει καὶ πνευματικόν του τέκνον. Εὐχαριστῶ θερμῶς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Ἱερώνυμον, ὁ ὁποῖος ἠϋδόκησε νὰ παραστῆ εἰς τὴν σεμνὴν ταύτην τελετὴν καὶ τιμῆσῃ τὸν χριστιανὸν Ἱερέα.

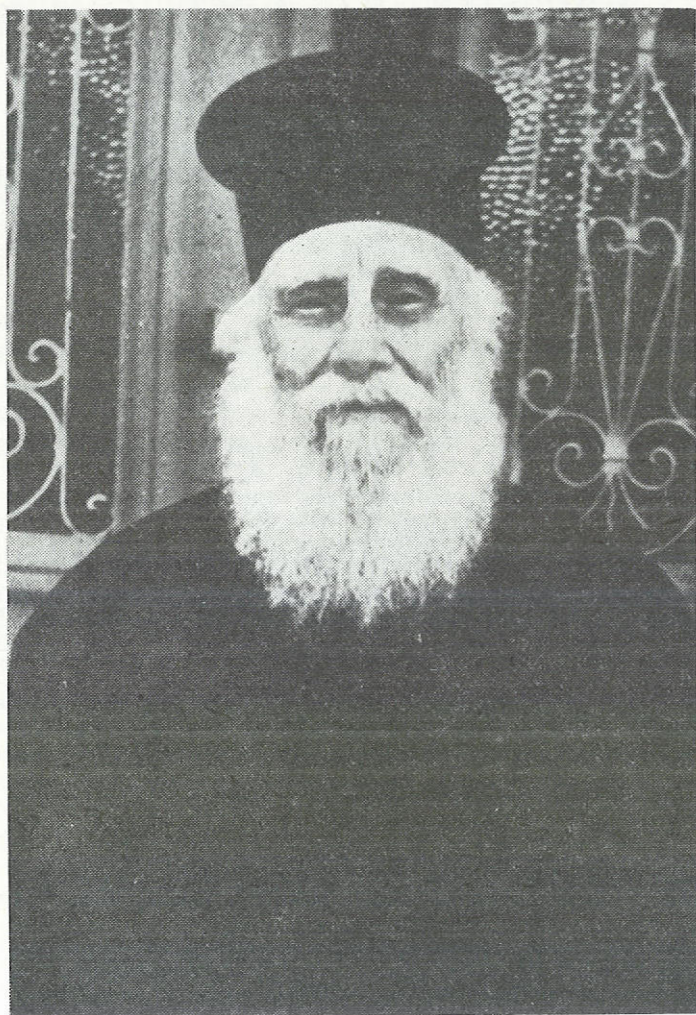
Εὐχαριστῶ τοὺς Πανοσιολογιωτάτους, τοὺς Αἰδεσιμωτάτους, τὸν κ. Δήμαρχον, τοὺς κυρίους Δημοτικούς Συμβούλους, τὸν κ. Διοικητὴν τοῦ Ἄστυν. Τμήματος, τὸν Βυζαντινὸν χορὸν, ὡς καὶ πάντας τοὺς τιμῆσαντας τὴν σεμνὴν ταύτην τελετὴν. Εὐχαριστῶ ποῦ εἴχετε τὴν ὑπομονὴν νὰ μὲ ἀκούσητε.

ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΛΕΟΝΤΙΑΔΗΣ

Πρόεδρος Ἀδελφότητος «Ἡ ἐν Χριστῷ Ἀγάπη»

---

* Ὁμιλία κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἀποκαλυπτηρίων τῆς προτομῆς τοῦ π. Κων. Λουίζου τὴν 22. 2. 1970.

† 'Ο Ἱερεὺς Κωνσταντῖνος Λουῖζος (1862 - 1960).

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΟΥΪΖΟΣ

ΩΣ ΗΓΕΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ

Με πραγματικὴν συγκίνησιν ἐπιχειρῶ νὰ σκιαγραφήσω τὸν αἰωνόβιον συμπολίτην μας Ἱερέα Κωνσταντῖνον Λουΐζον, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς δικαίας τιμῆς, ἣ ὁποία τοῦ προσεγένετο διὰ τῆς τοποθετήσεως τῆς προτομῆς του εἰς τὴν ὁμώνυμον πλατεῖαν τῆς Νέας Σμύρνης, τὰ Ἀποκαλυπτήρια τῆς ὁποίας ἐγένοντο πρὸ ἡμερῶν με πᾶσαν ἐπισημότητα, παρουσίᾳ πλήθους κόσμου τιμῶντος τὴν μνήμην του, με ἐπικεφαλῆς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Ἱερώνυμον.

Εἶναι τόσον πολυσχιδῆς καὶ πολυσύνθετος ἡ προσωπικότης τοῦ τιμηθέντος, ὥστε θὰ περιορισθῶ μόνον εἰς τὴν σκιαγράφησιν αὐτοῦ ὡς μιᾶς ἡγετικῆς φυσιογνωμίας τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ, οἷος ἦτο πράγματι ὁ ἐκλιπὼν σεβαστὸς λευίτης.

Αὐτοδίδακτος καὶ αὐτοδημιουργητος ὁ Ἱερεὺς Κωνσταντῖνος Λουΐζος, ἀπέδειξε διὰ τῆς ὅλης δράσεώς του, ὅτι κατεῖχε πράγματι τὸ τάλαντον τοῦ ἡγέτου. Αὐτὰ δὲ τὰ ἡγετικά του προσόντα ἐξεδηλώθησαν εἰς μίαν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἦτο δυσχερέστατος ὁ χειρισμὸς τῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἐνδιέφερον τὸν Χριστιανικὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Τουρκίας, λόγῳ τῆς καχυποψίας καὶ προκαταλήψεως τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν ἐναντι τούτου.

Ὁ Κωνσταντῖνος Λουΐζος, με τὴν ὀξύδερκειαν ἣ ὁποία τὸν διέκρινεν, ἀντελήφθη, ὅτι μόνον με πολιτικότητα καὶ διπλωματικότητα ἐναντι τῆς Τουρκικῆς Διοικήσεως θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιλύῃ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Καλλιπόλεως τὰ ἐκάστοτε ἀναφυόμενα ποικίλα προβλήματα.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐκαλλιέργει κοινωνικὰς σχέσεις με τοὺς ἐκάστοτε κυριωτέρους παράγοντας τῆς Τουρκικῆς Διοικήσεως, ἵνα φαίνεται χρήσιμος εἰς τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον. Μετέχων τοῦ Νομαρχιακοῦ Συμβουλίου ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Μητροπολίτου Καλλιπόλεως, ὡς καὶ τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τῆς Μητροπόλεως, δὲν ἄφηνεν εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπὸ μέρους τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν ἀποδοχὴν τῶν ἀπόψεών του, αἱ ὁποῖαι προῆγον τὰ συμφέροντα τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου ὡς ἐθνικῆς, θρησκευτικῆς καὶ κοινωνικῆς μειονότητος. Ἡ γλυκύτης τοῦ λόγου του, ἣ ἐπιχειρηματολογία του, ἣ σταθερὰ ἐπιμονή του εἰς πᾶν θέμα, ἀφορῶν τὸ πνευματικὸν του ποίμνιον, ἔκαμπτον κατὰ κανόνα τὰς Τουρκικὰς Ἀρχὰς καὶ ἐπέλυον ζητήματα σοβαρώτατα διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Καλλιπόλεως.

Ἐκεῖ ὅμως ὅπου ἀνεδείχθη ἐπιβλητικὴ ἢ ἡγετικὴ ἱκανότης του, ἦτο ἡ ταραχώδης καὶ μαρτυρικὴ διὰ τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Τουρκίας περίοδος τοῦ Ἰταλοτουρκικοῦ Πολέμου τοῦ 1911, τῶν δύο Βαλκανικῶν καὶ τοῦ Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου τοῦ 1914-1918. Ὁ φανατισμὸς τῶν Νεοτούρκων ἔναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου εἶχε φθάσει τότε εἰς τὸ κατακόρυφον. Ἡ ἐκστρατεία τῶν Συμμάχων κατὰ τῶν Δαρδανελλίων ὤξυνε τὴν στάσιν τῶν Τούρκων κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως, ἥτις ἦτο ἀνάστατος ἐκ τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων. Στόχος τῶν Τούρκων ἦτο πλεόν ἢ ἐξόντωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἐναντίον τοῦ ὁποίου ἐξαπελύθη συστηματικὸς διωγμὸς. Εἰς τὴν δυσκολωτάτην αὐτὴν καμπὴν τῆς ζωῆς τῶν Ἑλλήνων τῆς χερσονήσου ἐπέδειξε διὰ μίαν ἀκόμη φοράν τὰς ἡγετικὰς του ἱκανότητας καὶ κατώρθωσε νὰ ἀπαλύνη τὰ ἐξοντωτικὰ μέτρα τῶν Τούρκων κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ.

Κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦ 1915, ὁπότε αἱ Τουρκικαὶ Ἀρχαὶ ἐξετόπισαν τοὺς Ἑλληνας τῆς Καλλιπόλεως καὶ τμήμα τούτων μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Κωνσταντῖνον Λουῖζον ἔφθασεν εἰς Ραιδεστόν, αὐτὸς ἦτο ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐνεψύχωνε μὲ τοὺς λόγους του, ὅτι ἡ κατατρίβις θὰ παρέλθῃ καὶ ὅτι ταχέως θὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς ἐστίας των, ἐνῶ παραλλήλως ἀκούραστος ἐφρόντιζε διὰ τὸν ἐπισιτισμὸν καὶ τὴν στέγασίν των, ὡς καὶ τὴν παροχὴν βοηθημάτων εἰς τὰς οἰκογενεῖας τῶν βιαίως στρατευθέντων ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς τὰ ἐξοντωτικὰ τάγματα ἐργασίας Ἑλλήνων τῆς Καλλιπόλεως.

Κατὰ τὸν ἐπαναπατρισμὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς χερσονήσου περὶ τὰ τέλη τοῦ 1918 καὶ πάλιν ὁ Κωνσταντῖνος Λουῖζος ἦτο ἐπικεφαλῆς τούτων, μεριμνῶν διὰ τὴν περίθαλψιν καὶ ἀποκατάστασιν αὐτοῦ εἰς τὰ κατεστραμμένα ἐκ τῶν βομβαρδισμῶν χωρία τῆς Καλλιπόλεως.

Ἡ φήμη του καὶ αἱ ἱκανότητές του εἰς τὸν χειρισμὸν δυσκόλων ἐθνικῆς σημασίας ζητημάτων εἶχαν φθάσει πλεόν μέχρι τῶν ἀνωτάτων κλιμακίων τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1920 ὁ τότε Ὑπατος Ἀρμοστής τῆς Ἑλλάδος Κανελλόπουλος τὸν καλεῖ καὶ τοῦ ἀναθέτει τὴν λεπτὴν ἀποστολὴν νὰ περιοδεύσῃ εἰς Θράκην καὶ νὰ πείσῃ τὰς Ἑλληνικὰς Κοινοτήτας νὰ μὴ προβοῦν εἰς βιαιοπραγίας καὶ ἀντεκδικήσεις κατὰ τοῦ Τουρκικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν προέλασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ πρὸς κατάληψιν τῆς Θράκης. Καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Λουῖζος κατώρθωσε, παρὰ τὴν βαρεῖαν κατὰ τῶν Τούρκων ἀτμόσφαιραν, ἥτις ἐπεκράτει λόγῳ τῶν προηγηθέντων διωγμῶν κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, ὥστε οὐδὲν ἐπεισόδιον νὰ σημειωθῇ κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Θράκης.

Αἱ Ἑλληνικαὶ Ἀρχαὶ τοῦ ἀναθέτου ἐν συνεχείᾳ καὶ ἄλλην δύσκολον ἀποστολήν. Ἀποστέλλεται ὑπὸ τῆς Νομαρχίας Καλλιπόλεως εἰς τὰς περιφερείας Περιστάσεως, Μυριοφύτου, Μαλγάρων καὶ Κεσσάνης, ἵνα μεριμνήσῃ διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν περιουσιῶν τῶν ἐπαναπατρισθέντων Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οἱ ὅποιοι τὰς εἶχον καταλάβει κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκτοπίσεώς των. Καὶ ἐπέτυχε τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν ἄνευ προστριβῶν καὶ ἐπεισοδίων, μέχρι σημείου ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ Τούρκοι νὰ τοῦ ἐκφράσουν τὴν εὐγνωμοσύνην των.

Ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ τοῦ 1922 καὶ τὸ ξεριζῶμα τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Θράκης καὶ τοῦ Πόντου, εὐρίσκει καὶ πάλιν τὸν Κωνσταντῖνον Λουῖζον εἰς τὰς ἐπάλλξεις τοῦ καθήκοντος ἐναντι τῶν συμπατριωτῶν του. Ἐπικεφαλῆς μεγάλου τμήματος προσφύγων ἐκ Καλλιπόλεως ὀδηγεῖ αὐτοὺς εἰς Κυπαρισσίαν, ὅπου συνεχίζει ἀκούρατος τὰς φροντίδας του διὰ τὴν περίθαλψιν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν συμπολιτῶν του, οἱ ὅποιοι μὲ εὐγνωμοσύνην πάντοτε ἐνθυμοῦνται τὰς ὑπηρεσίας του καὶ τιμοῦν τὴν μνήμην του.

Μὲ αὐτὰς τὰς ὀλίγας γραμμὰς ἠθέλησα νὰ σκιαγραφήσω τὴν ἡγετικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ἀξίου αὐτοῦ κληρικοῦ. Προσωπικῶς αἰσθάνομαι δι' αὐτὸ ἰδιαιτέραν συγκίνησιν, λόγῳ τοῦ στενοῦ φιλικοῦ δεσμοῦ, ὁ ὅποιος συνέδεε τὸν ἐκλιπόντα λευίτην μὲ τὸν πατέρα μου, ὁ ὅποιος ὑπῆρξε μαθητὴς του καὶ κατόπιν συνάδελφός του ὡς διευθυντῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Καλλιπόλεως.

Ἐν κατακλειδί δύναμαι νὰ εἶπω, ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος Λουῖζος μὲ τοὺς ἀγῶνάς του, μὲ τὴν δρᾶσίν του, μὲ τὴν ἡγετικὴν προσωπικότητά του, ἀπέδειξεν, ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν πλειάδα τῶν ἐκλεκτῶν ἐκείνων κληρικῶν, οἱ ὅποιοι προσέφεραν πραγματικὰς καὶ πολυτίμους ὑπηρεσίας ὄχι μόνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Κοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Ἔθνος, εἰς κρίσιμους περιόδους τῆς Ἐθνικῆς μας ζωῆς.

ΙΩΑΝ. Κ. ΦΙΛΑΝΔΡΟΣ

Πρόεδρος Σωματείου Καλλιπολιτῶν

ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΟΥΪΖΟΥ *

Μακαριώτατε,

Τούτη ἡ ἀσάλευτη μορφή, πού ἐπιδέξιο χέρι δυνατοῦ καλλιτέχνη ἀποτύπωσε στό πάλλευκο μάρμαρο, ἦταν, ὅταν ζοῦσε, γεμάτη κίνησι καὶ δρᾶσι.

Μνήμη δυνατή. Κρίσι δξύτατη. Φιλομάθεια ἐκπληκτική. Ἐργατικότητα παραδειγματική. Πατριωτισμὸς ἄδολος. Ἄρετή ἀστραπόβολη. Προσευχὴ ἀκοίμητη. Φιλανθρωπία ὑποδειγματική.

Πῶς νὰ χωρέσουν ὅλα τούτα στ' ἄψυχο μάρμαρο; Πῶς νὰ τὰ καθηλώση, τεχνίτρα ἢ σμίλη, στήν πετρωμένη ὕλη;

Γιὰ μᾶς, πού τὸν γνωρίσαμε, πού τὸν ζήσαμε, πού αἰσθανθήκαμε ἔντονα τὴν εὐεργετικὴ του παρουσία, τὸ μάρμαρο γίνεται ἀπλὴ ἀφορμὴ ἀστήρευτης ἱστορίας τοῦ ἀληθινοῦ, τοῦ πραγματικοῦ, τῆς ὀφειλῆς, τοῦ χρέους...

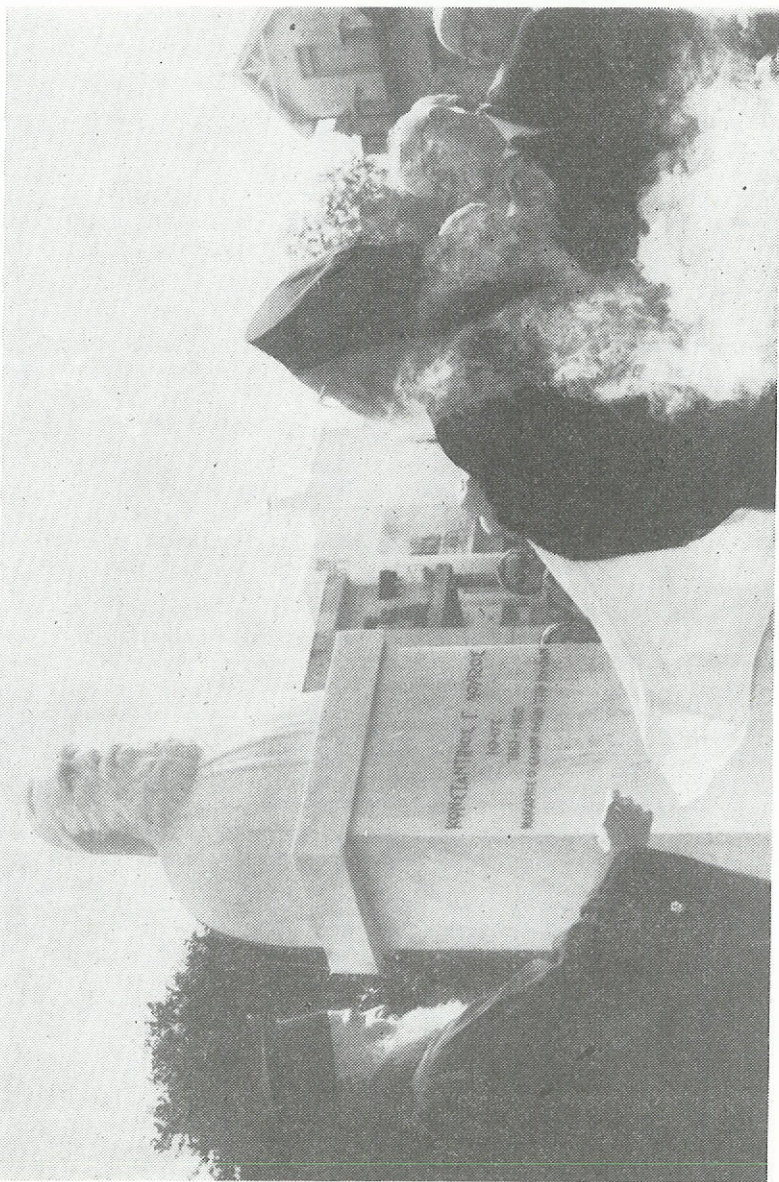
«Ὁ ἀκηκόαμεν, ὃ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἔθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ» Οἰκονόμου Κωνσταντίνου Λουΐζου, «ὃ ἐωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν», στήν ἐπιταγὴ τῆς ὀφειλῆς αὐτῆς, τῆς προσταγῆς τοῦ χρέους...

Ἡ ζωὴ του, πού καλύπτει ἓναν ὀλόκληρον αἰῶνα, εἶναι μία ζωὴ δράσης ἀκαταπόνητης, γόνιμης καὶ ἀνυστερόβουλης, στοὺς βωμοὺς τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος. 67 χρόνια Κληρικός. 54 στήν ἐνεργὴ ἐφημεριακὴ ὑπηρεσία. 40 ὀλόκληρα χρόνια ἐκπαιδευτικός.

Νὰ τρεῖς ἀριθμοί, πού περικλύουν ἀφάνταστον ὄργανο προσφορᾶς τοῦ ἑαυτοῦ του στὴ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ στὴ διακονία τοῦ πλησίον, ὡς τὴν ὕστατή του, σχεδόν, ἀναπνοή.

Εὐτύχησε νὰ δῆ τὰ παιδιά του καλὰ ἀποκαταστημένα καὶ τιμημένα στήν κοινωνία. Τοὺς μαθητές του ν' ἀνεβαίνουν σὲ ὕπατα ἀξιώματα. Μητροπολίτες, ὑπουργοὺς, βουλευτές, διαπρεπεῖς ἐπιστήμονες... Καὶ τὰ παιδιά του τὰ πνευματικά ν' ἀποτελοῦν ἀναρίθμητη πανστρατιά, πού ὄδευε, μὲ τὴ σοφὴ του καθοδήγηση, στὸν πανόμορφο τῶν οὐρανῶν δρόμο...

* Ὁμιλία στὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς προτομῆς του τὴν 22.2.1970.

Ὁ Μασκ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Γερώνυμος ἀποκαλύπτων
τὴν προτομὴν τοῦ π. Κων. Λουΐζου κατὰ τὴν 22-2-1970.

Κι αὐτὰ ὅλα «ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν μόχθοις ὑπερβαλλόντως» στὴ μακρότατη τῶν ἑκατὸν ὀλοκλήρων χρόνων τιμια ζωὴ του...

Γεννήθηκε στὶς 15 Σεπτεμβρίου 1862, στὸ χωριὸ Ταϊφύριον, στὸ κέντρον τῆς Θρακικῆς χερσονήσου.

Πρῶτος τοῦ δάσκαλος ὁ παππούς τοῦ Ἰωάννης Λουῖζος. Ὁ Εὐλαβέστατος παππούς ἀφήνει ἱερὴ παρακαταθήκη στὸν ἐγγονό του τὴν εὐχή: Νὰ γίνης, παιδί μου, μιὰ μέρα Ἱερεὺς...

Τελειώνει τὸ Δημοτικὸ σχολεῖο Ταϊφυρίου. Κατατάσσεται, ὕστερ' ἀπὸ ἄριστες ἐξετάσεις, στὴ β' τάξι τοῦ Σχολαρχείου Καλλιπόλεως. Δὲν κατορθώνει νὰ τὸ τελειώσῃ, χωρὶς ὅμως νὰ φταίῃ. Τὸ β' ἐξάμηνο τοῦ γ' καὶ τελευταίου ἔτους κλείνουν τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα Καλλιπόλεως. Ἡ πόλη καὶ τὰ περίχωρα γέμισαν ἀπὸ τὰ στρατεύματα τοῦ Σουλεῦμάν-πασᾶ, τοῦ στρατηγοῦ, ποὺ νικῆθηκε ἀπὸ τοὺς Ρώσους.

Μὲ σύστασι τοῦ Ἱατροῦ Ξενοφ. Εὐδοξιάδου ἐξετάζεται ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο Καλλιπόλεως Ἀβέρκιο καὶ τὴ Δημογεροντία Περγαζίου. Ἔτσι διορίζεται Δάσκαλος Περγαζίου τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1881.

Στὴ θέση αὐτὴ μένει μιὰ ὀλόκληρη δεκαετία. Μόνη διακοπὴ τὸ σχολικὸ ἔτος 1888/89, ποὺ διευθύνει τὸ σχολεῖο Νεοχωρίου.

Μόλις διορίστηκε δάσκαλος, ἐνοιωσε τὰ κενά, στὴ μικρὴ ἄλλωστε, σχολικὴ παιδευσὴ του. Μελετᾷ ἀσταμάτητα. Ἀνύστακτα. Τοῦτο δὲν θὰ τὸ σταματήσῃ σ' ὅλην τοὺ τὴ ζωὴ.

Θέληση ἀδάμαστη καὶ μνήμη ἐκπληκτικὴ εὐρύνουν τόσο τὸν κύκλον τῶν γνώσεων, ὥστε, ἑκατόχρονος, σ' ἄφηνε κατάπληκτον ἀπ' ὅσα, ἀποθησαυρισμένα ἐντὸς του, σοῦ πρόσφερε. Ἦταν ὁ καρπὸς τῆς αἰωνόβιας πείρας του καὶ τῆς ἀπλησθησῆς μελέτης. Διάβαζε ἀκατάπαυστα καὶ θεολογικὰ καὶ «τοὺς θύραθεν». Ξεχωριστό του ἐντρύφημα οἱ Ἀρχαῖοι Ἑλληνες κλασσικοί.

Στὴ δεκαετία ποὺ ἔδρασε στὸ Περγάζιο, πρωτοστατεῖ στὸ χτίσιμο τοῦ διδακτηρίου τοῦ Δημ. Σχολείου. Μὰ χτίζει καὶ τὸν «ἔσω ἄνθρωπον». Συνεχῶς διδάσκει τοὺς χωρικοὺς. Ἐξηγεῖ τὸ Εὐαγγέλιον. Τοὺς οἰκοδομεῖ «εἰς Χριστὸν» καὶ στίς καθημερινὰς συναναστροφὰς καὶ στὸ καφενεῖο ἀκόμη.

Διαλέγει σύζυγό του τὴν ἀξέχαστη Αἰκατερίνη Δημ. Τριανταφύλλου. Νυμφεύεται στίς 6 Μαΐου 1892. Ζῆ μαζί της ἄρμονικὰ 64 ὀλόκληρα χρόνια εὐτυχισμένης συζυγικῆς ζωῆς.

Τὸ Σεπτέμβριον τοῦ 1892 τοποθετεῖται δάσκαλος στὸ χωριὸ τοῦ Ταϊφύριον. Παραμένει ὡς τὸ 1894 σ' αὐτὴ τὴ θέση.

Στὸ μεταξὺ χειροτονεῖται Διάκονος στίς 11 Ὀκτωβρίου

1893 καὶ Ἰερεὺς στὶς 25 Ἰουλίου 1894 στὴ Μάδυτο ἀπὸ τὸν Καλλιπόλεως Δωρόθεο Μαμμέλη.

Ὁ Ἐπίσκοπος τὸν διορίζει Ἐφημέριο Ἀγ. Γεωργίου Καλλιπόλεως καὶ βοηθὸ του στὰ Γραφεῖα τῆς Ἐπισκοπῆς.

Τὴν 1 Σεπτεμβρίου 1895 ξαναγυρίζει στὸ Ταϊφύριο Ἐφημέριος καὶ Διευθυντὴς τοῦ Δημ. Σχολείου, τὸ ὁποῖο, ὅταν κατέρρευσε ἀπὸ σεισμό, ξανάχτισε μὲ πρωτοβουλία του.

Κηρύσσει κάθε Κυριακὴ. Ἰδρύει Φιλόπτωχο Ταμεῖο. Γίνεται ὑποδειγματικὸς.

Τὸ Σεπτέμβριο 1899 μετατίθεται ὡς Ἐφημέριος Ἀγ. Δημητρίου Καλλιπόλεως, δάσκαλος τῆς Κεντρικῆς Ἀστικῆς Σχολῆς καὶ βοηθὸς στὴν Ἐπισκοπή.

Τὸ 1891 προάγεται ἡ Ἐπισκοπὴ Καλλιπόλεως σὲ Μητροπολι. Ὁ π. Λουῖζος ὀνομάζεται Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος ἀπὸ τὸν Καλλιπόλεως Ἰερόνυμο. Τώρα ἀναπληρώνει τὸν Μητροπολίτη ὡς «Μετροπολίτ Βεκιλί». Προεδρεύει τοῦ Πνευματικοῦ δικαστηρίου. Προεδρεύει τῆς Δημογεροντίας. Προεδρεύει τοῦ μικτοῦ Συμβουλίου καὶ εἶναι ὁ ἐπίσημος συντάκτης διαθηκῶν καὶ προικοσυμφῶνων.

Μὲ τὶς ιδιότητες αὐτὲς ἐξυπηρετεῖ πολλαπλᾶ τὸ Ἑλληνικὸ στοιχεῖο, ἀναπτύσσοντας γνωριμίες μὲ τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Διοικήσεως, μὲ τὸν Εἰσαγγελέα καὶ μ' αὐτὸν τὸν περίφημο Φαχρή-πασᾶ, ἀρχηγὸ τοῦ Γ' Σώματος τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ.

Ἀντιμετωπίζει ἄφοβα τὶς περιπτώσεις ἐξισλαμίσεων. Συγκρούεται ἀπτόητα μὲ τὸν τότε Μουτεσαρίφην Καλλιπόλεως, διαβόητο γιὰ τὶς παρανομίες του, ποὺ τὶς στήριζε στὸ ὅτι ἦταν ἀνεπιὸς τοῦ Ἰζέτ-πασᾶ, ἀρχιγραμματέως τοῦ Σουλτάνου Χαμίτ.

Στὴν περίοδο αὐτὴ μαθαίνει μόνος του τὴν Τουρκικὴ γλῶσσα (γραφὴ καὶ ἀνάγνωσι). Ὁ λόγος κατάδηλος: Τὰ ἔγγραφα τῆς Διοικήσεως ἔρχονται γραμμένα σ' αὐτὴ. Πρέπει νὰ μπορῆ μόνος ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰ προβλήματα, χωρὶς μεσάζοντες. Καὶ κατορθώνει τὸν ἀκατόρθωτο ἄθλο, χάρις στὴν ἰσχυρὴ του θέλησι καὶ στὸ ζῆλο νὰ ἐξυπηρετῆ τὴν ὑπόθεσι τῆς μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ πολύπαθου γένους.

Οἱ Βαλκανικοὶ πόλεμοι τὸν βρίσκουν γεμᾶτο δραστηριότητα. Ἐξασφαλίζει περίθαλψι σὲ 40 Ἐξαμιλιῶτες πρόσφυγες. Μεριμνᾷ γιὰ τὴν πληρωμὴ τῶν δασκάλων τῆς Καλλιπόλεως γιὰ νὰ μὴ κλείσουν τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα...

Ἀκολουθεῖ ὁ διωγμὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου ἀπὸ τὴ Θρακικὴ χερσόνησο.

Στὴν πρώτη γραμμὴ παροχῆς κάθε εἶδους περιθάλψεως

στοὺς διωκόμενους καὶ ἐπαναπατριζόμενους ἀδελφοὺς ὁ πατὴρ Κωνστ. Λουΐζος.

Ἔρχεται ὁμως καὶ ἡ σειρά του. Τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1915 ἐκπατριζονται καὶ οἱ Καλλιπολίτες. Καταφεύγουν στὴ Ραιδεστό. Μαζί τους κι ὁ πνευματικὸς Πατέρας. Ἀγωνίζεται σὰν ἀντιπρόσωπος τοῦ Μητροπολίτου Κωνστ. Κοιδάκη.

Συνιστᾶται «Ἐπιτροπὴ Προμηθειῶν τῶν Προσφύγων». Ἀναλαμβάνει τὴν προεδρίαν. Ἐπιδοτεῖ πάνω ἀπὸ 500 οἰκογένειες Καλλιπολιτῶν...

Ἐδῶ ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας Γρηγόριος Καλλιίδης τοῦ ἀναθέτει τὴν Διεύθυνση τῶν 2 μεγάλων Σχολείων τῆς Ραιδεστοῦ (Παρθεναγωγείου καὶ Ἀρρεναγωγείου). Ὑπηρετεῖ σ' αὐτὰ ὡς τὸ τέλος τοῦ Α' Παγκοσμίου πολέμου. Τότε παραιτεῖται καὶ ξαναγυρίζει στὴν ἀγαπημένη Καλλιόπολι.

Βρίσκεται μπροστὰ σὲ μέγιστες καταστροφές. Ἀγωνίζεται γιὰ τοὺς ἐπαναπατρισμένους. Ὁ Μητροπολίτης τὸν ὀρίζει διαχειριστὴ 6.000 λιρῶν Τουρκίας, ποὺ διέθεσε «ἡ μεγάλη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τῶν παλινοστούντων προσφύγων Ἐπιτροπὴ». Τὶς διαχειρίζεται ἄριστα, ὅπως καὶ τ' ἄλευρα τῆς περιθάλψεως ἐγγὺς Ἀνατολῆς.

Τὸν καλεῖ, ἔπειτα, ἡ Ἑλληνικὴ Ἀρμοστία στὴν Κωνσταντινούπολι. Νέα ἀποστολὴ: Νὰ πάη στὶς ἐπαρχίες Ραιδεστοῦ-Μαλγάρων—Καισσάνης καὶ Μακρῶς Γεφύρας. Ἔργο του: Σύμφωνα μὲ ὁδηγίες ἀπὸ τὸ Παρίσι τοῦ Ἑλ. Βενιζέλου, νὰ διαφωτιστοῦν οἱ Ἕλληνες νὰ μὴν κάνουν ἀντίποινα κατὰ τὴν κατάληψι τῆς Θράκης.

Τὸ ἐπιτυχημένο τέλος τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς ἐπισφραγίζει ἡ εὐαρέσκεια τοῦ Ἀρμοστοῦ.

Ἀναλαμβάνει ἐπίσης τὴ διενέργεια ψηφίσματος, στὴν περιοχὴ του, περὶ προσαρτήσεως τῆς Θρακικῆς χερσονήσου στὴ Μητέρα Ἑλλάδα. Αἴσιο πέρας καὶ σ' αὐτό.

Τὸν ἐπιφορτίζουν μὲ νέα ἀποστολὴ στὶς ἐπαρχίες Μυριοφύτου, Περιστάσεως καὶ Μαλγάρων. Πρέπει νὰ ἐκκενωθοῦν τὰ χωριά ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ποὺ εἶχαν ἐγκατασταθῆ καὶ νὰ ἐπανεγκατασταθοῦν Ἕλληνες. Καὶ πάλι δρᾷ μὲ αἴσιο τρόπο.

Ἔτσι φτάνουμε στὶς μαῦρες μέρες τοῦ 1922.

Στὶς 31.10.1922 ἀποχαιρετᾶ τὴν Καλλιόπολι. Φτάνει στὴ Μυτιλήνη. Ἀπὸ ἐκεῖ στὴν Κυπαρισσία, πρὶν τὰ Χριστούγεννα τοῦ ἔτους αὐτοῦ.

Νέος ὄργανισμὸς ἐδῶ γιὰ τοὺς πρόσφυγες, ποὺ ἔχουν φτάσει ὡς τὴν ἄκρη τούτῃ τῆς Πελοποννήσου. Ἀργότερα (τὸ θέρος

τοῦ 1923), νέα ἀποστολή στή Μακεδονία. Ἔχει τὴ φροντίδα τῆς ἐγκαταστάσεως Καλλιπολιτῶν προσφύγων. Ἔτσι ἰδρύεται ἡ Νέα Καλλιπολις στὰ ἱερὰ μακεδονικὰ χῶματα. Τελικὰ καταλήγει στὴν Ἀθήνα.

Μὲ σύστασι τοῦ Μαδυτινοῦ, τότε Πενταπόλεως κι ἔπειτα Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρου, πρὸς τὸν ἐπίσης Μαδυτινὸ μακαριστὸ Ἀρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο Παπαδόπουλο, τοποθετεῖται Ἐφημέριος στὸν Ἅγιο Γεώργιο στὸ Δουργούτι.

Κάποτε ὁ π. Λουῖζος εἶχε, μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς του, σώσει 17 οἰκογένειες Μαδυτινῶν, ἐγκαταλελειμμένες στὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας, κοντὰ στὴ Λάμψακο. Ὁ ἕνας Μαδυτινὸς Ἀρχιερεὺς θύμισε στὸν ἄλλο τὸ περιστατικὸ κι ἔτσι δὲ δυσκολεύτηκε ὁ διορισμός.

Τὸ Ναὸ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Δουργούτιου παραλαμβάνει ὁ π. Λουῖζος μισοτελειωμένο Παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου ὁδοῦ Βουλιαγμένης. Πολὺ σύντομα συνιστᾷ Ἐνορία, εὐπρεπίζει τὸ Ναὸ, συμπληρώνει καὶ διακοσμεῖ, ἰδρύει Φιλόπτωχο Ταμεῖο, ἀσκεῖ πλούσια τὸ Ποιμαντικὸ, διδακτικὸ καὶ Ἀγιαστικὸ ἔργο μὴ ἀλόκληρη δεκαετία.

Δέχεται τὴν εὐαρέσκεια τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς γιὰ τὸ ἔργο του. Συνδέεται μὲ στενὴ φιλία καὶ ἐκτίμησι μὲ τὸν τότε Πρωτοσύγκελλο κι ἔπειτα Ἀρχιεπίσκοπο Ἀμερικῆς Μιχαήλ. Τοῦ διακεκριμένου αὐτοῦ Ἱεράρχου ἀπολαμβάνει τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν ἐκτίμηση ὡς τὸ θάνατό του.

Πρῶτη Ἰουλίου 1933 τοποθετεῖται Ἐφημέριος Ἁγ. Φωτεινῆς Ν. Σμύρνης. Ὁ μεγαλοπρεπῆς σημερινὸς Ναὸς ἔχει καὶ τὴ δική του οὐσιαστικὴ συμβολὴ γιὰ νὰ γίνη, ἀπὸ παράγκα πού ἦταν, αὐτὸς πού εἶναι σήμερα. Ἰδρύει τὸ Φιλόπτωχο Ταμεῖο τῆς Ἐνορίας καὶ τὸ πρῶτο, στὴν Ἐνορία, Κατηχητικὸ Σχολεῖο.

Ἡ ἑφημεριακὴ δράση τοῦ π. Κωνστ. Λουῖζου τελειώνει μὲ τὴν παραίτησή του ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ ὑπηρεσία τὴν πρώτη Ἀπριλίου 1947.

Ὅμως θ' ἀκολουθήσουν, ὥσπου νᾶρθῃ τὸ τέλος στὶς 16 Φεβρ. 1960, ἄλλα 15 περίπου χρόνια πού, παρὰ τὸ βαθὺ γῆρας, εἶναι κι αὐτὰ χρόνια δημιουργικοῦ ὄργανοῦ.

Τὸ σπίτι του, στὴν πλατεῖα ἐδῶ, πού ἔχει σήμερα τ' ὄνομά του, μὲ τιμητικὴ ἀπόφαση τοῦ Δήμου, τὸ σπίτι του τοῦτο, πού κοιττάζει τώρα ἡ προτομή του, γίνεται μὴ ἄλλη κολυμβήθρα Βηθεσδᾶ.

Ἀπ' ὄλη τὴν εὐρύτερη περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν, ἄμετρα πλήθη πιστῶν ζητοῦν τὸ στοργικὸ πνευματικὸ Πατέρα, τὸν ἔμπειρο

έξομολόγο, τὸν ὑποδειγματικὸ ἱεροφάντη τοῦ σωστικοῦ Μυστηρίου, τῆς Μετανοίας. Κι ἐκεῖνος ἀσταμάτητα, πρόθυμα, μειλίχια, δέχεται ὡς τὴν ὕστατη ὥρα τῶν ἑκατὸ χρόνων. Ἡ πόρτα του δὲν κλείνει ποτέ. Ἀκούει ὑπομονετικά, συμβουλεύει πατρικά, στηρίζει στοργικά, ἐπουλώνει πληγές, σφουγγίζει δάκρυα, σβήνει πυρκαγιές, ἐξαγνίζει δυσώδεις καὶ βεβορβορωμένες συνειδήσεις....

Κάποτε δέχτηκε, πρόθυμα, ν' ἀνοίξη τὸ μικρὸ δωματιάκι τοῦ ἐξομολογητηρίου στίς 2 μετὰ τὰ μεσάνυχτα. Ὑστερ' ἀπὸ 5 ὥρες πάλη, σημείωσε τὴ μεγάλη νίκη. Ἀπέτρεψε ἀπὸ τὴ βέβαιη αὐτοκτονία τὴ μεταμεσονύκτια ἐπισκέπτρια, πού παραπαίοντας τοῦ χτύπησε τὴ θύρα· γνώριζε φυσικὰ τίνος ἦταν ἡ θύρα πού χτυποῦσε...

Παράλληλα φυτεύει βαθειὰς τὶς ρίζες μιᾶς συστηματικῆς φιλανθρωπικῆς δραστηριότητος, πού ἡ πιὸ συγκλονιστικὴ τῆς βλάστηση εἶναι ἡ ἀποφυλάκιση κρατουμένων γιὰ χρέη.

Γλυκὸς καρπὸς αὐτῆς τῆς Θεοφιλέστατης δραστηριότητος εἶναι ὁ Σύλλογος «Ἡ ἐν Χριστῷ ἀγάπη», ἰδρυμένος μεταθανάτια, ἀπὸ πιστὰ πνευματικά του τέκνα, γιὰ τὴ συνέχεια τοῦ φιλανθρωπικοῦ του ἔργου «εἰς μνημνην τοῦ», ὅπως λέει τὸ καταστατικὸ του.

Ἀκατάπανστα «ἐμέμνητο τῶν ἀδελφῶν τοῦ Κυρίου τῶν ἐλαχίστων». Ζοῦσε μὲ πάθος τῆς φιλανθρωπίας τὴν ἀρετὴ. Γι' αὐτὸ κι οἱ τρεῖς ἐντολές του στὰ σαρκικά καὶ πνευματικά του παιδιὰ, αὐτὴ τὴν ἀρετὴ ἔχουν στὸ κέντρο τους:

Ἐλεγε καὶ παράγγελλε:

— Δὲν πρέπει νὰ δύση ὁ ἥλιος, χωρὶς νὰ κάμετε μιὰ γενναία πράξη φιλανθρωπίας.

— Θὰ ἐλεγχθῆτε παρὰ τοῦ Κυρίου δι' ἐκεῖνο, πού μπορούσατε νὰ κάμετε καὶ δὲν τὸ ἐκάματε.

— Τὸ καλὸ, πού καθ' ἡμέραν θὰ κάνετε, νὰ τὸ κάνετε μὲ τόσην καλὴν διάθεση καὶ προθυμίαν, ὡς νὰ πίνετε ἕνα ποτήρι νερό.

Εἶναι οἱ τρεῖς του ἐντολές. Τὶς ἔλεγε καὶ τὶς ἐκτελοῦσε πρῶτος... Ὅσοι τὸν ἤξεραν, δὲν ἀποροῦν, ὕστερ' ἀπ' αὐτά, γιὰτὶ χαράχτηκε στὴ βάση τῆς προτομῆς του ὁ αἰώνιος λόγος τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ:

«Μακάριος ἄνθρωπος ὁ ἐλεῶν ὅλην τὴν ἡμέραν...».

Ζωντανὸ ὑπόμνημα τῆς ἀγαθοεργίας του, οἱ κορασίδες τῆς «Ἐθνικῆς Στέγης» καὶ τοῦ «Ἀσύλου Ἁγίου Ἀνδρέου» Ν. Σμύρ-

νης, πού παρίστανται στ' ἀποκαλυπτήρια. Μὲ δωρεῆς ἐν ζωῇ σύστησε κληροδοτήματα γιὰ βράβευσι ἀριστούχων κάθε χρόνο.

Σκυφτὸς ἀπὸ τὸ πέρασμα τῶν χρόνων, ὀλοκληρώνει στὰ βαθεῖά του γηρατειὰ μιὰ ἀκόμη προσφορὰ στὴν ἀγαπημένη του Καλλιόπῃ. Γράφει τὴν ἱστορία της, ἀπὸ προσωπικὲς του ἀναμνήσεις, πού τὴν ἐκδίδει μὲ πολλοὺς ἐπαίνους τὸ Θρακικὸ Κέντρον στὰ 1956.

Ἔτσι συνεχίζεται ἡ ζωὴ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς προσφορᾶς. Τῆς πνευματικότητος καὶ τῆς φιλανθρωπίας. Τῆς διδαχῆς καὶ τοῦ παραδείγματος, ὡς τις 19 Φεβρουαρίου 1960. Τῆ νύχτα της σήμανε θριαμβικὸ τὸ τέλος. Ἐφυγε, φτερουγίσε στὰ οὐράνια σκηνώματα «μνημόσυνον ἀρετῆς καταλιπὼν» (Β' Μακ. στ' 31). Καὶ ἀσφαλέστατα καὶ γι' αὐτὸν «λαλεῖται ταῖς ἱεροτεύκτοις Γραφαῖς»: «Τὰ ὅστ' αὐτοῦ ἀναθάλοι ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀντιακαταλλασσόμενον ἐφ' υἱοῖς δεδοξασμένων αὐτοῦ» (Σοφ. Σειρ. μστ' 12).

Τὸ γερασμένο καὶ συρικνωμένο σκῆνος του ἀποτέθηκε στὴ φιλόξενη γῆ τῆς Ἀττικῆς, «ἵνα ἀναπαύσῃται ἀπὸ τῶν κόπων αὐτοῦ».

Ἡ ψυχὴ του, ἡ τίμια κι εὐωδιασμένη μὲ τὸ λιβάνι τοῦ Θουσιαστηρίου «Θεῖφ ἔρωτι πτερουμένη» ὤδευσε «ἐνθα τῶν ἑορταζόντων ἤχος ὁ ἀκατάπαυστος καὶ ἡ ἡδονὴ τῶν καθορώντων τὸ κάλλος τὸ ἄρρητον» τῆς ἀθέατης Μορφῆς...

Κι ἐδῶ, στὴ μαρμάρινη τούτη προτομῇ, διαιωνισμένη ἡ πανσεβάσμα μορφή του, θὰ ὠθῆ τοὺς ἐπιγενόμενους νὰ μελετοῦν τὸ βίον του, νὰ «ἀναθεωροῦν τὴν ἐκβασιν τῆς ἀναστροφῆς», νὰ «μμοῦνται τὴν πίστιν...».

Καὶ οἱ ξεριριζωμένοι τῆς Ἀνατολῆς, ὅσες γενιὲς κι ἂν περάσουν, θ' ἀναρριγοῦν στὴν ἐνατένιση τῆς σμιλεμένης ἱερατικῆς παρουσίας...

Ὅχι μονάχα γιὰτί, ξεχωριστὰ γι' αὐτοὺς, στάθηκε Πατέρας στοργικὸς, Δάσκαλος φωτεινός, Ὁδηγὸς συνετὸς καὶ πολὺπειρος.

Μὰ καὶ γιὰτί θὰ αἰσθάνωνται ἀνάγλυφο τὸ νόστο τῶν «Χαμένων Πατρίδων» σ' ἕνα, μόνο σ' αὐτοὺς ὄρατό, συννεφιασμένο πτόχωμα τοῦ ὀλύμπιου τόπου του... Σὲ μιὰ μυστικῇ, ἀθέατῃ ἀπὸ τοὺς ἄλλους, σύσπαση τῶν κατάλευκων αἰωνοβίων φρυδιῶν του...

Καὶ θ' ἀκοῦν ἀπόμακρους ἤχους μιᾶς ἁρμονίας πένθιμης, ποῦ μ' ὄλη τὴν τέχνη τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς ἄφηνε ν' ἀναθρώσκη ἐκ βαθέων του, «κιρνῶν» τὸν πόθο μὲ τὸν πόνο...

Θὰ αἰσθάνωνται ἐκεῖνοι, οἱ ξερριζωμένοι τῆς Ἀνατολῆς, μυστικὰ θὰ αἰσθάνωνται, τὰ πετρωμένα χεῖλη του νὰ κινουῦνται στὸ νοσταλγικὸ θρηῖνο τοῦ ἐκπατρισμένου Ἑλληνισμοῦ: «Ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος...», μὲ τὸν ὁποῖον—ὔστατη μνήμη τῆς ἀσίγαστης νοσταλγίας του — θὰ κλείση σὲ λίγο ἢ τελετὴ ἡ σεμνὴ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τῆς προτομῆς του.

Τῆς προτομῆς ποῦ σμίλεσαν χεῖρια εὐγνώμονα, νὰ σημάδευῃ ἐδῶ καὶ νὰ διασαλπίζῃ ὁλοῦθε τῆς ὀφειλῆς τὸ λογαριασμὸ καὶ τὸ ὑπόλογο τοῦ χρέους.

Τῆς ὀφειλῆς στὸ ράσο τὸ τίμιο ποῦ καὶ ὀδηγεῖ καὶ φωτίζει τὸ διάβα τῆς πολυκύμαντης πορείας μας «ἡμέρας μὲν ἐν στύλῳ νεφέλης, τὴν δὲ νύκτα ἐν στύλῳ πυρός».

Τοῦ χρέους τῶν Πανελλήνων ἀπέναντι στὴν ἀδιάφευστη Ἱστορικὴ ἀλήθεια:

Πῶς ἡ Πανάσπιλη Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας, μὲ τέτοιους Λειτουργοὺς τῆς ἄξιους, καταστάθηκεν «ἡ Σώτειρα Κιβωτὸς» τοῦ μαρτυρικοῦ του γένους...

Πρωτ. ΚΩΝΣΤ. Β. ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Οἱ συνδρομηταὶ τῶν Περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» παρακαλοῦνται, ὅπως πᾶσαν ἀλλαγὴν διευθύνσεώς των γνωστοποιεῖν ἀμέσως εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν ὡς εἴρηται Περιοδικῶν, Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι Τ. 140, δι' ἐπιστολῆς των, σημειουμένης ἀπαρατήτως τῆς παλαιᾶς διευθύνσεως, ἵνα καταστῆ δυνατὴ ἡ κανονικὴ ἀποστολὴ τῶν φύλλων.

ΜΑΚΑΡΙΟΣ Ο ΕΛΕΩΝ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ

Ἀξέχαστος πραγματικὰ καὶ γλυκύτατος ἦταν ὁ ἱερεὺς Κωνσταντῖνος Λουῖζος. Ἀνάμεσα στὰ πολλὰ τάλαντα-χαρίσματα, ποὺ ὁ καλὸς Θεὸς τοῦ ἐνεπιστεύθη, ἐπρυτάνευε ἴσως ἐκεῖνο ποὺ χαράχθηκε στὴν μαρμάρινη προτομὴ του, ποὺ τοῦ ἔστησε ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν ἀπανταχοῦ πολυπληθῶν θαυμαστῶν του:

ΜΑΚΑΡΙΟΣ Ο ΕΛΕΩΝ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ

Γιατὶ ἡ καρδιά καὶ ἡ σκέψις του ἦσαν ἀκοίμητα στραμμένες στὸν πόνο καὶ στὴν δυστυχία, ἰδίως τῶν πτωχῶν καὶ τῶν ἐγκαταλελειμμένων. Ἐξοῦσε ἀσίγαστα ἐκεῖνο ποὺ βαθεῖα ἐπίστευε σὰν ἄρθρο πρῶτο στὴν ἀποστολὴ τοῦ ἱερωμένου: Ὁ ἱερεὺς, ἔλεγε, πρέπει νὰ ἔχη μεγάλη καρδιά, ὥστε νὰ χωρῇ καὶ νὰ νοιώθῃ τὸν πόνο ὄλων ποὺ προσέρχονται σ' αὐτὸν σὰν πόνο δικό του καὶ νὰ ἐργάζεται ἀκούραστα γιὰ τὴν θεραπεία του, χωρὶς νὰ κἀνῃ διάκρισι, ἂν ὁ προσερχόμενος εἶναι χριστιανὸς εἶτε ὄχι.

Ὁ βίος του ἦταν ἀπόλυτα συνεπὴς μὲ ὅσα ἐπρέσβευε καὶ ἐδίδασκε, ἦταν «φῶς», «φῶς» ποὺ ἀκτινοβολεῖ καὶ καθοδηγεῖ στὸν δρόμο τῆς ἀγάπης καὶ τῆς θυσίας. Εἶχε τὴν καρδιά καὶ τὸ χέρι πάντα πρόθυμα ν' ἀνακουφίζουν κάθε πόνο καὶ δυστυχία. Καὶ εἶναι πλῆθος τὰ ἄτομα ποὺ ὡς σήμερα δὲν ξεχνοῦν τὴν εὐεργετικὴ πνοὴ του καὶ κλαῖνε τὴν ἀπουσία του.

Νεώτατος ἀκόμη ἐγίνε διδάσκαλος στὰ χωριά τῆς Καλλιπόλεως καὶ ἦταν τόση ἡ ἐκτίμησις καὶ ἡ ἀγάπη, μὲ τὴν ὁποίαν ἀπ' ἀρχῆς οἱ συμπολίται του τὸν περιέβαλαν, ὥστε ἐπέτυχε, στὰ πρῶτα ἀκόμη βήματά του νὰ ἰδρῦσῃ Φιλὸπτωχα Ταμεῖα καὶ μὲ τίς πειστικὰς καὶ συγκινητικὰς προτροπὰς του νὰ δεχθοῦν πρόθυμα οἱ εὐποροὶ νὰ βοηθοῦν τοὺς ἀπόρους. Τὸ 1912 σεισμὸς φοβερὸς συνεκλόνησε τὴν θρακικὴ χερσόνησο. Τὰ σπίτια ὅλα κατέρρευσαν καὶ ὁ κόσμος διέμενε στὸ ὑπαιθρο. Ὁ χειμῶνας ὁμως πλησίαζε καὶ οἱ ἄποροι παρέμεναν ἄστεγοι. Πῶς νὰ ἴσχυάσῃ ὁ πατὴρ Λουῖζος; Ἐτρεχε σ' εὐπόρους καὶ ἐργολάβους φιλανθρώπους, ἐκλιπαροῦσε, συνεκίνηε τοὺς πάντας καὶ ἔδινε πρῶτος αὐτὸς, γενναῖα ὅσα μποροῦσε, τὸ παράδειγμα. Καὶ τὰ σπίτια τῶν πτωχῶν ἐκτίσθησαν δωρεὰν καὶ ἐγκαίρως.

Τὸ 1915 ἐνέσκυψε ἄλλη μεγάλῃ συμφορὰ. Ἐγίνε σκληρὸς, ἀπηνὴς διωγμὸς τῶν Ἑλλήνων ἐκ μέρους τῶν Τούρκων. Ὅλοι οἱ Ἑλληνας τῆς θρακικῆς χερσονήσου, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν πατέρα Λουῖζο ἐξετοπίσθησαν. Πάνω ἀπὸ δύο χιλιάδες ἄτομα ἔφθασαν

πρόσφυγες στην Ραιδεστό. Και πάλιν ὁ πατήρ Λουῖζος ἀεικίνητος, ἀκούρατος ἐφρόντισε νὰ στεγασθοῦν ὄλοι καὶ νὰ βροῦν ἐργασία γιὰ νὰ ἐπιζήσουν. Γιὰ τὶς οἰκογένειες τῶν στρατευσίμων ἐπέτυχε νὰ βοηθηθοῦν ἀπὸ τὶς τουρκικὲς Ἀρχές.

Καὶ τὸ 1922, μετὰ τὴν ἐθνικὴ καταστροφὴ, ὁ πατήρ Λουῖζος, ἐπικεφαλῆς πάλιν πολλῶν προσφύγων ἐκ Θράκης, ἐφθασε στὴν μητέρα Ἑλλάδα μὲ μοναδικό του κτῆμα τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Πρῶτο καὶ κύριο μέλημά του ἦταν καὶ ἐδῶ νὰ φροντίσῃ ὁλόψυχα γιὰ τὴν ἐγκατάστασι καὶ περίθαλψι τῶν ἐκ Θράκης συμπολιτῶν του. Καὶ τὸ ἐπέτυχε.

Στὰ ἐλεύθερα πιά χρώματα τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος ἐργάζεται ἄοκνα πάντοτε καὶ μὲ ἔνθερμο ζῆλο στὴν ἀνακούφισι τῶν πτωχῶν. Ὑστερα ἀπὸ πολλὰς περιπέτειες, ἐτοποθετήθη ἱερεὺς στὸν Ναὸ τοῦ ἁγ. Γεωργίου Κυνοσάργους (Δουργούτιου), πτωχὴ τότε ἐνορία. Ἰδρύει καὶ ἐκεῖ, μεταξὺ ἄλλων, Φιλόπτωχο Ταμεῖο, τὸ ὀργανώνει θαυμάσια καὶ ἀνακουφίζει τοὺς πτωχοὺς. Μετὰ 10 ἔτη μετατίθεται στὴν Μητρόπολι τῆς Νέας Σμύρνης, τὴν ἁγ. Φωτεινὴ, ὅπου ἡ δρᾶσις του εἶναι ἐξ ἴσου ὑπέροχη· ἀδυναμία του πάντοτε οἱ πτωχοί. Ἰδρύει ἀμέσως Φιλόπτωχο Ταμεῖο ποῦ πλαισιώνεται ἀπὸ θαυμάσιο ἐπιτελεῖο φιλανθρωπῶν Κυριῶν. Ἐπισκέπεται προσωπικῶς τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας τῆς ἐνορίας του καὶ τὸ φιλανθρωπικὸ ἔργο ἐπιτελεῖ κυριολεκτικὰ θαύματα. Τὸ 1937 διενεμήθησαν ἀπὸ τὸ Φιλόπτωχον Ταμεῖον τῆς ἁγ. Φωτεινῆς δρχ. 61.344, ποῦ ἐφθασαν τὸ 1941 στὸ ποσὸ τῶν 220.544 δρχ.

Τὸ ἔτος 1947 ὁ πατήρ Λουῖζος, λόγῳ γήρατος, παρητήθη ἀπὸ τὸ λειτούργημα του, ἀλλ' οὐδέποτε παρητήθη ἀπὸ τὴν φιλανθρωπία. Σύνθημά του ἀκατάλυτον ἦταν: «Ὅσοι πτωχοὶ προσέλθετε». Οὐδέποτε ἐσημειώθη νὰ κτυπήσῃ πτωχὸς ἢ πονεμένος τὴν πόρτα του καὶ αὐτὴ νὰ μὴν ἀνοίξῃ διάπλατα. Ἦταν πόθος του ἀκοίμητος νὰ ἐπουλώνη τὶς πληγὰς τῶν πονούντων. Ὅταν ἐξομολογοῦσε, δὲν παρέλειπε νὰ συνιστᾷ τὸ καθῆκον ποῦ ἔχομεν ὄλοι μας νὰ βοηθοῦμεν τοὺς πτωχοὺς, ἐπισκεπτόμενοι αὐτοὺς αὐτοπροσώπως. Καὶ ἔδινε διευθύνσεις των, ποῦ τὶς ἐγνώριζε ὄλες ἀπὸ μνήμης. Καὶ ἔτσι, καθὼς ἔλεγε, ἐκτελώντας ὁ καθένας τὸ χριστιανικὸ καθῆκον του, ἐγνώριζε ἀπὸ κοντὰ καὶ τὴν φτώχεια ποῦ δὲν ἤξερε πρὶν. Ἐγνώριζε σὲ κάθε εἶδος ἔργου ἀγάπης νὰ ἐλκύη τοὺς πολλοὺς. Ἀλλὰ καὶ πρῶτος ἔδινε πάντα τὸ παράδειγμα ἀπὸ τὸ ἰσχνὸ πάντοτε βαλάντιό του. Ἐφήρμοζε ἐπακριβῶς τὸ ρητό: «Ὅταν ὁ ἱερεὺς ἔχη χρήματα, ἐπισκέπεται τοὺς πτωχοὺς, καὶ ὅταν δὲν ἔχη, τοὺς πλουσίους».

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄπειρα βοηθήματα ποῦ καθημερινῶς ἀφειδῶς σκορποῦσε, εἶναι γνωστὲς εἰς τὸν γράφοντα μόνο μερικὲς δωρεές του ἐν ζωῇ εἰς τὴν Ν. Σμύρνη: δρχ. 20.000 στὴν Ἐθνικὴ Στέγη (μεγάλο, ἔλεγε, τὸ ἔργο τῆς Στέγης· ἔχει οἰκοτροφεῖο καὶ δημόσιο σχολεῖο γιὰ ἑκατὸ μαθήτριες, ποῦ ἔχουν ἀνάγκη βοηθείας καὶ παιδείας) καὶ δρχ. 20.000 στὸ ἄσυλο τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου (οἰκοτροφεῖο καὶ σχολεῖο, ἔλεγε, γιὰ ἑκατὸ κοριτσάκια, ποῦ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ περίθαλψι καὶ γράμματα), Κυψέλες εὐποιίας καὶ τὰ δύο Ἰδρύματα, καθὼς ἔλεγε.

Ὅταν ὁ πατὴρ Λουῖζος ἔχασε τὸ φῶς τῶν ματιῶν του, τότε ὁ γράφων, ποῦ τὸν ἐπεσκέπτετο τακτικώτατα ἐπὶ πολλὰ χρόνια μέχρι τοῦ θανάτου του, ἐνοιωσε καὶ ἐθαύμασε πόσο ἀπέραντη ἦταν ἡ ἀγάπη ποῦ ἐπλημύριζε τὴν ψυχὴ του. Ἀγάπην ἐκήρυττε συνεχῶς καὶ ἐπάνω σ' αὐτὴν οἰκοδομοῦσε ὁ σεμνὸς Λευΐτης τὸ ὑπέροχο ἔργο του. Καὶ μὲ τὴν ἀγάπην συνέδεε καὶ τὸν γλυκύτατο καρπὸ τῆς, τὴν φιλιανθρωπία. Ἐδίδασκε: «Ὁ ἀγαπῶν χριστιανὸς ἀσκεῖ συστηματικῶς φιλανθρωπίαν». Στὰ φυσικὰ καὶ πνευματικὰ τέκνα του ἔλεγε: «Δὲν πρέπει νὰ δύση ὁ ἥλιος χωρὶς νὰ κοσμήσετε τὴν ἡμέρα σας μὲ μία γενναία πρᾶξι φιλανθρωπίας». Ποσάκις ὁ γράφων παρέστη μάρτυς ἐκκλήσεών του προφορικῶν, γραπτῶν καὶ ἀπὸ τηλεφώνου πρὸς φιλανθρώπους, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, ποῦ τοὺς παρακαλοῦσε «νὰ βοηθήσουν τὴν φτώχεια ποῦ εἶχε εἰσόδημα μὴ δέν». Καὶ τοὺς πτωχοὺς κατέτασσε κατὰ κατηγορίες, δίνοντας τὴν πρώτη θέσι στοὺς πτωχοὺς ἀσθενεῖς. Ποτὲ δὲν ἐδίσταζε, ἀκόμη καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του, σχεδὸν ἀνάπηρος πιά, νὰ τοὺς ἐπισκέπτεται κατ' οἶκον, ὅταν ἡ ἀνάγκη τὸ ἐκαλοῦσε. Λὲς καὶ ἔφερνε τότε φτερά.

Τὴν φιλανθρωπία ποτὲ δὲν τὴν ἐστήριζε στὸν οἶκτο, τὴν ἐθεωροῦσε σὰν ἀπόδοσι δικαιοσύνης. Ἔτσι τὴν ἐδίδασκε καὶ ἔτσι τὴν ἐφήρμοζε. Καὶ συχνὰ ἐπαναλάμβανε τὸ ρητὸ τοῦ Δαυὶδ: «Δίκαιος ἀνὴρ ὁ ἔλεων ὄλην τὴν ἡμέραν».

Ἀναπαύσου τώρα ἡρεμα, ἀξέχαστε καὶ γλυκύτατε πατέρα. Γιὰ μᾶς «πέρασες, μὰ δίχως νὰ πεθάνης». Γιατὶ θὰ ζῆς ἀθάνατα μέσα στὶς ψυχές μας, γιὰ νὰ μᾶς καθοδηγῆς ἀδιάκοπα στὸν καλὸ δρόμο τῆς ἀγάπης, τῆς κορωνίδος τῶν ἀρετῶν.

Ὁ πατὴρ Λουῖζος ἐδοκίμασε στὴν ζωὴ του πολλὰς θλίψεις. Ἡ μεγαλύτερη ὅμως θλίψις του ἦταν, ὅταν στερήθηκε τὴν σύντροφο τοῦ βίου του, ποῦ πέθανε τὸ 1956, τέσσαρα χρόνια πρὶν ἀπ' αὐτόν. Συνέζησε μ' αὐτὴν ἀρμονικῶς ἐπὶ 64 χρό-

νια, χωρίς ποτέ νά ἐπισκιάσῃ οὔτε τὸ παραμικρὸ συννεφάκι τὴν ζηλευτὴ ἁρμονίαν τους. Ὅσοι τὴν ἐγνώρισαν, θυμοῦνται τὴν ἀπέραντη καλωσύνη της. Στὸ πλευρὸ τοῦ Λευῆτη συζύγου της στάθηκε ἀφωσιωμένη καὶ πολύτιμη συμπαράστατις. Ὅχι μονάχα δὲν ἐδυσχέρανε ποτέ τὸ οἰοδήποτε ἔργο του, ἀλλὰ καὶ τὸ διηκόλυνε πάντα καὶ τὸ χαιρότανε. Γιατί ὀλόψυχα τὸ ζοῦσε μαζί του. Καὶ ὁ πατὴρ Λουῖζος πολὺ δίκαια ἔλεγε: «Ἦταν γιὰ μένα πολὺτιμη».

Ἄλλὰ καὶ τοῦ πατρὸς Λουῖζου ἦλθεν ἡ ὥρα. Ἦταν ἑκατὸν ἐτῶν καὶ κατάκοπος. Κατάκοπος ἰδίως ἀπ' τὴν ἐξάντλησι στὴν ἀδιάκοπη καὶ ἀθόρυβη προσφορά του στὸν βωμὸ τῆς ἀγάπης. Τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὅλοι ἡμεῖς, τὰ ἀπανταχοῦ πνευματικὰ τέκνα του, ὅσοι παντοιοτρόπως ἀπ' αὐτὸν εὐεργετήθηκαν, ὅσοι συνδεθήκαμε μαζί του στενωτέρα, ὅλοι ἡμεῖς, ἀσφαλῶς, τὴν ἡμέρα ἐκείνη γονατιστοὶ προσευχόμεθα καὶ ἀναπολούσαμε τὸ τιτάνιο ἔργο του. Ἀναπολούσαμε, ὅτι στὴν νεανικὴ ἡλικία του ἦταν ἐμπνευσμένος σχολικὸς καὶ κοινωνικὸς διδάσκαλος. Νεώτατος ἀκόμη καὶ ἐπὶ ἄλλα ἑβδομήντα χρόνια περίπου διηκόνησε τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς λειτουργὸς στὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ὑψίστου. Καὶ ἦταν ἀκούραστος σὲ ἔργα ἀγάπης· τοὺς πεινῶντας ἔτρεφε, τοὺς διψῶντας ἐπότιζε, τοὺς γυμνοὺς ἐνέδυε, τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἐν φυλακῇ ἐπεσκεπτετο, τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὠδήγει εἰς Χριστόν. Καὶ ἐσκεπτόμεθα πόσο ἄριστη χρῆσι ἔκανε τῶν πολλῶν ταλάντων—χαρισμάτων, ποὺ ὁ καλὸς Θεὸς τοῦ ἐνεπιστεύθη. Ἀσφαλῶς στὴν φοβερὴ ἡμέρα τῆς κρίσεως θ' ἀκούσῃ ἀπὸ τὸν Κύριον τὸ «εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ... εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου».

Εἶθε σ' ἐμᾶς ὅλους, ἀλλὰ καὶ στοὺς ἐπιγόνους, ἡ ἀγία ζωὴ του νά χρησιμεύσῃ γιὰ παράδειγμα πρὸς μίμησιν.

ΛΕΩΝ ΛΕΟΝΤΙΑΔΗΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Ο ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΟΥΪΖΟΣ

Μορφή Ἁγία, ψυχὴ ἀγγελικὴ, αἰσθήματα σπάνια. Ἐξαιρετικὸς, μειλίχιος, παρήγορος, πονετικὸς, εὐσπλαγχνικὸς, φιλάνθρωπος πρὸς ὅλους, ὅσοι εἶχαν τὴν τύχην νὰ τὸν γνωρίσουν. Αἰωνία ἡ μνήμη του!

Μὲ πόσῃν ὑπομονὴν καὶ καρτερικότητα ἀντεμετώπιζε τὴν κάθε ἀντιξοότητα, συμμεριζόμενος, παρηγορῶν καὶ συμβουλευῶν τοὺς συνανθρώπους του! Ἄνεκάλυπτε τὰς πραγματικὰς πασχούσας οἰκογενείας, ἐπισκεπτόμενος αὐτὰς τῇ βοήθειᾳ φιλανθρώπων κυρίων καὶ κυριῶν, καὶ παρέστεκε τὸν καθένα πού εὕρισκετο εἰς μεγάλην ἀνάγκην.

Ἄς ἀναφέρω μερικὰς ὠραίας συγκινητικὰς περιπτώσεις.

Πόσες φορές ὁ πατὴρ Λουΐζος καὶ φιλάνθρωποι κυριαὶ ἐπισκεφθήκαμε ἀσθενῆ τυφλόν, τὸν ὁποῖον ἀνεκούφιζεν ὄχι μόνον χρηματικῶς, ἀλλὰ καὶ ψυχικῶς. Ἀπὸ τότε ὁ πτωχὸς χριστιανὸς ἐνθουσιασμένος ἔβλεπε μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του, εὐχαριστῶν παντοιοτρόπως τὸν προστάτην του πατέρα Κων. Λουΐζον.

Πόσες φορές ὁ φιλάνθρωπος Λευΐτης μὲ τὸ λαμπρόν του ἐπιτελεῖον ἐπεσκέφθη χήρα μὲ ὄρφανὰ καὶ τὰ ἐπροστάτευσε μέχρι ἐνηλικιώσεώς των, βρίσκοντάς τους καὶ ἐργασίαν ἀκόμη.

Πόσες φορές ὁ ἴδιος ἀγόρασε προικιά δι' ὄρφανὰ καὶ πτωχὰ κορίτσια, πού ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ὁ γάμος των.

Πόσες φορές σὲ ἀσθενεῖς παρεῖχε ὄχι μόνον τὰ ἀναγκαῖα φάρμακα καὶ ἰατροὺς, ἀλλὰ καὶ ἐκοίταζε μὲ κάθε τρόπο νὰ τοὺς βοηθήσῃ μιλώντας εἰς γνωστὰ του πρόσωπα πρὸς ἐξεύρεσιν ἐργασίας, οὕτως ὥστε νὰ τοὺς καταστήσῃ αὐτάρκεις, ἀνυψώνοντας τὸ ἠθικόν των. Ἵπεράνω ὅμως ὅλων πρέπει νὰ θυμηθοῦμε τίς ἐπισκέψεις του τρεῖς φορές τὸν χρόνον εἰς τὰς φυλακάς, ἐν συνεννοήσει πάντοτε μὲ τὸν Διευθυντὴν τῶν φυλακῶν καὶ μὲ τὰς φιλανθρώπους χριστιανὰς κυρίας, πού πάντοτε τὸν συνώδευαν. Προσπαθοῦσε

πάντοτε νά ἐλευθερώσῃ τούς φυλακισμένους οἰκογενειάρχας, οἱ ὅποιοι προήρχοντο ἀπὸ τόπους μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, συμβουλευόντάς τους νά μὴ διαπράξουν πλέον κανένα παράπτωμα, καὶ πανευτυχεῖς νά ἐορτάσουν μὲ τὰς οἰκογενεῖας των τὰς Ἀγίας ἡμέρας τῶν Ἑορτῶν.

Τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς προτομῆς του, τὴν 22 Φεβρουαρίου 1970, μᾶς συνείνησαν βαθύτατα, ξαναθυμίζοντας εἰς ὅλους μας τὰς θεαρέστους πράξεις του, τὸν τέλειον ἄνθρωπον καὶ Ἱερέα, τὸν ἄριστον χριστιανόν.

Ἡ γνωριμία μας ἤρχισεν ἀπὸ τὸν Μάρτιον τοῦ 1941, χρόνια τῆς γερμανικῆς κατοχῆς, ὅποτε ἦτο ἐφημέριος εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς Νέας Σμύρνης. Ἐκτοτε μέχρι τοῦ θανάτου του, 19 Φεβρουαρίου 1960, ὑπῆρξεν ὁ ἐξομολόγος ὀλοκλήρου τῆς οἰκογενεῖας μου.

Ταπεινός, προσηνής, ἀφιλοχρήματος, ὅ,τι εἰσέπραττε τὸ διέθετε πάντα ἐκεῖ πού ὑπῆρχε μεγάλη ἀνάγκη.

Προστάτης χηρῶν, ὀρφανῶν, φυλακισμένων, ἔδινε τὴν χαρὰν εἰς ὅλους ὅσους ἐπλησίαζε καὶ μὲ μιὰ φωνὴ ὅλοι τὸν ἀποκαλοῦσαν «πατερούλη». Μὲ τὴν γλυκιὰ φωνή του καὶ τὴν ἀπλότητα τοῦ λόγου του εἰσχωροῦσε εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς ὄλων. Πάντα εὑρίσκε τὰ κατάλληλα λόγια νά συμβουλευέσῃ, νά ἀνακουφίσῃ, νά διδάξῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ποικιλοτρόπως καὶ παντοιοτρόπως, οὕτως ὥστε νά χύνη βάλσαμον στὶς ψυχὰς ὄλων, καὶ ἔτσι φεύγοντας ἀπὸ κοντά του νά νιώθουν ἀνάλαφροι καὶ τελείως διαφορετικοί.

Ὁ θάνατός του μᾶς ἄφησε μεγάλο κενόν. Πολὺ περισσότερο εἰς τὰ ἀγαπημένα του παιδιὰ καὶ ἐγγονάκια.

Μὰ γιὰ μᾶς ὅλους δὲν ἀπέθανε. Βλέποντας τὴν φωτογραφία του μιλοῦμε, προσευχόμεθα, παρακαλοῦμε καὶ πάλι μαζί του καὶ ἀκολουθοῦμε τὰς συμβουλὰς καὶ τὰς πράξεις του.

Τοιαύτη μορφή μένει ἀνεξίτηλος εἰς τὰς ψυχὰς ὄλων μας.

Αἰωνία ἡ μνήμη του!

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΟΥΪΖΟΣ

ΩΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΟΣ

Ὁ π. Κων/νος ὑπῆρξεν ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀρίστους συγχρόνους ἐξομολόγους. Εἶχεν ὀξυτάτην ἀντίληψιν, ἦτο ψυχολόγος, πρᾶος, γλυκὺς, εὐγενής, προσεκτικὸς νὰ μὴ προσβάλλῃ οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον ἢ ἀποθαρρύνῃ τὸν ἐξομολογούμενον. Ἔλεγεν εἰς τοὺς νεωτέρους ἐξομολόγους καὶ ἐξομολογούμενους του: «Π ρ ο σ ο χ ῆ, παιδιὰ μου. Κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξω καὶ λύχνον τυφώμενον οὐ σβέσω». Ἐπίσης τὸν διέκρινε μία τρομερὰ διαίσθησις, πού τὸν βοηθοῦσε νὰ κατατάξῃ τὸν ἐξομολογούμενον, ἔπειτα ἀπὸ δευτέραν καὶ τρίτην ἐξομολόγησιν, ἀνάλογα μὲ τὴν ψυχосύνθεσίν του καὶ νὰ τοῦ δώσῃ ὀρθοτάτην συμβουλήν εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε σπανίως ὁ ἐξομολογούμενος ἤλλαζε πνευματικόν. Ἐκοσμεῖτο ἀπὸ πνευματικὴν καὶ ἐνάρετον ζωὴν, ἤκουε μετὰ πάσης εὐλαβείας τὰς παρεκτροπὰς τῶν ἐξομολογούμενων, ἀκόμη δὲ καὶ τὰς πλέον εἰδεχθεῖς καὶ βδελυρὰς ἀμαρτίας. Ἐσυνήθιζε νὰ ἐπαναλαμβάνῃ εἰς τοὺς νεωτέρους ἐξομολόγους: «Ὁ πνευματικὸς, παιδιὰ μου, ὁμοιάζει πρὸς νιπτῆρα πῆλινον, ὁ ὁποῖος ἐνῶ ἀποπλύνει τὰς ρυπαρότητας τῶν ἄλλων, μέρος αὐτῶν κρατεῖ διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ κανεὶς δὲν θὰ λυπηθῇ τὸν ἐξομολόγον, ἐὰν παρασυρθῇ εἰς τὴν ἀμαρτίαν. Γι' αὐτὸ λοιπόν, παιδιὰ μου, ὀφείλομεν νὰ ἐξομολογούμεθα καὶ ἐμεῖς τακτικώτατα καὶ νὰ ζῶμεν βίον πνευματικόν καὶ ἐνάρετον, ὁμοίως νὰ μελετῶμεν τὸν ἑαυτὸν μας καθημερινῶς».

Δὲν πρέπει νὰ παραληφθῇ, ὅτι ἡ πίστις του ἦτο ἀκράδαντος καὶ ἡ συναίσθησις τῆς τιμῆς καὶ τοῦ ὕψους τοῦ ἔργου του μεγίστη. Ἔλεγεν: «Εἴμεθα ἐντολοδόχοι τοῦ Θεοῦ καὶ εὐεργέται τῆς κωνωνίας». Ἡ ἀγάπη του, ἡ συμπάθεια καὶ ἡ στοργή του πρὸς τοὺς προσερχομένους πρὸς ἐξομολόγησιν ἦτο ἀπαραμίλλος, διὰ τοῦτο ὁ ἐξομολογούμενος ἀπέκτα ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην.

Ἡ μνήμη του ἦτο ἀπέραντος, διὰ τοῦτο διὰ κάθε ἀμαρτίαν εἶχε καὶ μίαν περικοπὴν ἀπὸ τὰ τελευταῖα βιβλία ξένων καὶ ἐντοπίων συγγραφέων, ἰδιαιτέρως δὲ ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Toth «Φύλαξε τὸ θησαυρό σου», καὶ ἦτο βαθὺς γνώστης τῆς Ἀγ. Γραφῆς καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Τὰ τελευταῖα του ἔτη, πού δὲν τὸν ἐβοηθοῦσεν ἡ ὄρασις του, εἶχε 4-5 πνευματικὰ του τέκνα, πού μὲ τῇ σειρᾷ των ἐκάστην ἑβδομάδα τοῦ ἐδιάβαζαν διάφορα βιβλία, ὅσας δὲ περικοπὰς ἔκρινε καταλλήλους διὰ τὴν ἐξομολόγησιν, τὰς ἀπεστήθιζε καὶ ἐνεθυ-

Ο ΠΑΠΑ ΛΟΥΪΖΟΣ

ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΠΟΛΙ

Πολύ ὀλίγοι ἔμειναν ἀκόμη ἀπὸ τοὺς μαθητὰς του ἐν ζωῇ. Ἐνας ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ ὁ ὑποφαινόμενος, πού προτίθεται νὰ γράψῃ τὰς ἀναμνήσεις του ἀπὸ τὴν σχολικὴν του ζωὴν, συνδε-
δεμένην μὲ τὸν μακαρίας μνήμης ἱερέα Κων/νον Λουΐζον.

Ἐγεννήθην καὶ ἀνετράφην εἰς τὴν ἀγαπητὴν καὶ ἀλησμόνητον Πατρίδα Καλλιπόλιν. Ὡς πρῶτον διδάσκαλόν μου ἐνθυμοῦμαι μόνον τὸν παπα-Λουΐζον, ἀπὸ τὴν πρώτην Δημοτικῶν ἕως τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1915, ὁπότε ἀπεχωρίσθημεν βιαίως ἀπ' αὐτῆς, ἐκπατρισθέντες ἀπὸ τὴν Καλλιπόλιν. Τότε ἄλλοι μὲν μετεφέρθη-
μεν διωκόμενοι ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Γερ-
μανοῦ στρατηγοῦ Φὸν Λίμαν Πασσᾶ εἰς Πάνορμον, ἄλλοι δὲ εἰς Ραιδεστόν.

Ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1915 εἰς τὴν Καλλιπόλιν δὲν ὑπῆρ-
χον πλέον χριστιανικαὶ ἐνορίαί, οὔτε τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, οὔτε τοῦ Ἁγ. Νικολάου, οὔτε τοῦ Ἁγ. Δημητρίου. Τὰ πάντα εἶχαν κατα-
στραφῆ εἴτε ἀπὸ πυρκαϊάς, εἴτε ἀπὸ κατεδαφίσεις πρὸς χρησιμο-
ποίησιν τῆς ξυλείας ὡς καυσόξυλα εἰς τοὺς ἀλευρομύλους Δ. Κώ-
στα καὶ Ι. Παντερμαλῆ διὰ στρατιωτικὰς ἀνάγκας. Ἡ δρᾶσις τοῦ
παπα-Λουΐζου εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον, τόσον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ,
ὅσον καὶ ἐν τῇ ἐνορίᾳ, ὑπῆρξε πλουσία καὶ γνωστὴ εἰς πάντας
τοὺς Καλλιπολίτας.

μεῖτο ποῖος τὰς ἀνέφερε καὶ εἰς ποία σελίδα τοῦ βιβλίου ἦσαν γραμ-
μένα.

Ἐδέχετο μετὰ μεγάλου ζήλου καὶ χαρᾶς τοὺς ἐξομολογου-
μένους καὶ ἐθεώρει τὸν ἑαυτὸν του πολὺ εὐτυχισμένον, ὅταν ἤσθάνε-
το τὸν ἐξομολογούμενόν του ἀνακουφισμένον. Ἐξεδήλωνε χαρα-
κτηριστικῶς τὴν χαρὰν του καὶ ἔλαμπε τὸ πρόσωπόν του, ὅταν ὁ
ἐξομολογούμενος τὸν ἠὲ χαρίζεται διὰ τοὺς καλοὺς του λόγους.
Ἐκεῖνος, τότε, ἀπαντοῦσε: «Παιδί μου, ἡ χαρὰ μου εἶναι διπλῆ
πού ὁ Κύριος σὲ ἐδέχθη μὲ ἀνοιχτὰς ἀγκάλας».

Μόνον ἐκεῖνος πού τὸν ἐγνώρισεν ὡς ἐξομολόγον ἤμπορεῖ νὰ
ἐκτιμῆσῃ τὰ ἀνωτέρω, καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ παραπονεθῆ διὰ
τὰ ἐλάχιστα πού ἐξετέθησαν.

Πρὶν ἐπιχειρήσω νὰ σκιαγραφήσω τὴν δρᾶσιν τοῦ σεβαστοῦ μου παπα-Λουῖζου ὡς διδασκάλου, ἐπιθυμῶ νὰ ἀναφέρω ὀλίγα τινὰ ἐκ τῶν πολλῶν ἔργων του ὡς ἐφημερίου τοῦ ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου.

Εἰς ὅλους τοὺς Καλλιπολίτας εἶναι γνωστόν, ὅτι ἡ συνοικία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἦταν ἡ πτωχοτέρα τῆς Καλλιπόλεως. Αἱ περιοχαὶ Τσεκούρ-Τσεσμέ, Μόρλο μαχαλᾶ, μύλοι καὶ Γκλαβὰς ἀποτελοῦσαν τὴν ἐνορίαν. Ὁ Ἁγ. Γεώργιος ἦταν ἡ Μητρόπολις μὲ εὐπορον συνοικίαν, ἐνῶ ὁ Ἁγ. Νικόλαος εἶχε τὴν πλουσιωτέραν ἐνορίαν. Ὁ Ἁγ. Δημήτριος εἶχε ἓνα πλούσιον, τὸν Δημ. Κώσταν, ἀποκαλούμενον καὶ Μόγκαν. Ἁπλησίαστος ὅμως λόγῳ τῶν πολλῶν ἀσχολιῶν του (Ἁλευρόμυλοι Δ. Κώστα, κτήματα πολλὰ σιτοπαραγωγὰ καὶ διάφοροι ἐπιχειρήσεις), δὲν τοῦ ἐδίδοτο ἡ εὐκαιρία, πολὺ δὲ περισσότερο δὲν αἰσθανόταν τὴν ἀνάγκην νὰ ἀπασχοληθῇ μὲ ἐνοριακὰς ὑποθέσεις. Εὐρέθη ὅμως ὁ παπα-Λουῖζος καὶ τὸν ἐπλησίασε. Ὁ ἀγώνας του ἦταν τραχύς. Μὲ τὰ ἐπιχειρήματά του κατώρθωσε νὰ μαλακώσῃ τὴν καρδίαν τοῦ ἐπιχειρηματίου, συνεπικουρούμενος καὶ ἀπὸ τὴν σεβασμίαν σύζυγόν του Πηνελόπην Δ. Κώστα, τῆς ὁποίας ὑπῆρξε καὶ σύμβουλος διὰ πᾶσαν ἀγαθοεργὸν πρᾶξιν πρὸς τοὺς πτωχοὺς κατοίκους τῆς ἐνορίας Ἁγ. Δημητρίου.

Τὰ ἔργα τοῦ Δημ. Κώστα, εἰσηγήσει τοῦ ἀλησημονήτου παπα-Λουῖζου, εἶναι ἀναρίθμητα. Ὅ,τι ἐγίνε εἰς τὸν Ἁγ. Δημήτριον ἦταν ἔργον του. Ἁγιογραφίαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, Τέμπλο, μαρμαρόστρωσις, στασιδία καινουργῆ ἦσαν ἔργα τοῦ Δημ. Κώστα. Τὸ κωδωνοστάσιον, ἀπὸ εἰδικὴν πέτραν, εἶχε λαξευθῆ καὶ ἐτοιμασθῆ ἀπὸ εἰδικούς, μετακληθέντας ἐκ Κυθωνιῶν (Ἀἶβαλῆ) καὶ ἐργασθέντας ἐπὶ δύο συνεχῆ ἔτη. Δὲν ἐπρόλαβεν ὅμως νὰ τὸ φέρῃ εἰς πέρας. Ὁ διάδοχός του Ἀθανάσιος Κώστας συνέχισε τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ θείου του, ἀλλὰ ἡ κατὰ τὸ 1915 ἐξορία μας διέκοψε τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ.

Ἀτέλειωτα εἶναι τὰ ἔργα τοῦ παπα-Λουῖζου εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ ὁ χῶρος περιωρισμένος διὰ τὴν ἀπαρρίθμησίν των.

Ὁ παπα-Λουῖζος ὡς δάσκαλος: Ἀπὸ τὴν πρώτην τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ ἕως καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ ἡμιγυμνασίου Καλλιπόλεως δὲν εἶχαμεν ἄλλον διδάσκαλον ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων ἀπὸ τὸν παπα-Λουῖζον. Τακτικώτατος εἰς τὰς παραδόσεις του, ἀλλὰ καὶ καλὰ μελετημένος, μᾶς ἐδίδασκε τὸ μάθημά του μὲ τόσῃ σαφήνειαν καὶ παιδαγωγικότητα,

ὥστε τὸ διδασκόμενον μάθημα δὲν ἐχρειάζετο νὰ τὸ ξαναδιαβάσωμεν, διότι ἤδη τὸ εἶχαμε μάθει ἀπὸ τὸ στόμα του. Ὁλη ἡ διδασκαλία γύρω ἀπὸ μίαν ὠραίαν κεντρικὴν ἰδέαν ἐστρέφετο, νὰ ἐξομοιωθοῦμε μὲ τὸν Χριστόν. Νὰ ἔχουμε πάντα πρότυπο τὸν Κύριον καὶ ὅλαι αἱ πράξεις νὰ εἶναι σὰν Ἐκεῖνου.

Οὐδέποτε ἐτιμώρησε μαθητὴν του δι' ἀμέλειαν. Κάποτε ἐτιμώρησεν ἓνα μαθητὴν δι' ἀταξίαν μὲ ἀντιγραφὴν τριῶν σελίδων ἀναγνωστικοῦ (ὁ μαθητὴς ἔπρεπε νὰ γράψῃ τὴν τιμωρίαν του εἰς τὸ σχολεῖον καὶ μετὰ τὴν μεσημβρινὴν διακοπὴν τῶν μαθημάτων). Τὸ ἀπόγευμα (πηγαίναμε στὸ σχολεῖο 4 ὥρες τὸ πρωῖ καὶ 3 ὥρες τὸ ἀπόγευμα) ἦλθε νὰ ἰδῇ τὸν τιμωρημένον. Ὁ παιδονόμος τοῦ ἔφερε τὸ τετράδιο μὲ τὴν τιμωρίαν τῶν τριῶν σελίδων. Μόλις τὸ εἶδε, ἤρχισε νὰ γελᾷ τὸ πλατὺ γέλιο, ἔτσι πού καὶ ἡμεῖς ἐγελοῦσαμε χωρὶς νὰ ξέρουμε τὴν αἰτίαν. «Ἐλα ἐδῶ, Γιάννη, εἶπε· Ἐγὼ σὲ ἐτιμώρησα μὲ ἀντιγραφὴν τριῶν σελίδων. Τί εἶναι αὐτὰ πού ἐγραψες;» «Τρεῖς σελίδες ἀπὸ Ἀναγνωστικό, ἀλλὰ δὲν μοῦ εἶπατε ἀπὸ ποιοῦ Ἀναγνωστικό, καὶ ἐγὼ ἐπῆρα τὸ Ἀναγνωστικό τῆς πρώτης τάξεως», ἀπάντησε ὁ μαθητής. Ὅπως εἶναι γνωστὸν εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς τότε ἐποχῆς, τὸ Ἀναγνωστικὸν τῆς πρώτης τάξεως δὲν εἶχε περισσότερες ἀπὸ 12-15 λέξεις κατὰ σελίδα. Ὁ μαθητὴς δὲν ἐτιμωρήθη μὲ νέαν τιμωρίαν, διότι ἡ πρᾶξις του ἐθεωρήθη εὐφυής.

Ἐκτύπησε τὸ κουδούνι διὰ τὸ μάθημα. Οἱ διδάσκαλοι πηγαίνουν εἰς τὰς παραδόσεις των. Ὁ παπα-Λουῖζος γίνεται ἀντιληπτὸς πρὶν φθάσῃ στὴν τάξιν του ἀπὸ ἓνα ξηρὸν χαρακτηριστικὸν βῆχά του καὶ οἱ μαθηταὶ ὄρθιοι ἀναμένουν τὴν εἰσοδὸν του. Τὸ σημάδι αὐτὸ ἐχρησιμοποιοῦσε καὶ ἐκτὸς τῆς σχολῆς, πρὸ πάσης ἐνεργείας του.

Τὰς Κυριακὰς ἢ μεγάλας ἑορτὰς συνεκεντροῦμεθα εἰς τὸ σχολεῖον καὶ κατὰ τετράδας ἐπηγαίναμεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ παπα-Λουῖζος δὲν παρέλειπε εὐκαιρίαν, προκειμένου νὰ ψάλῃ τὰ κατανυκτικὰ τροπάρια μὲ τὴν γλυκυτάτην φωνὴν του, συνοδεύων τὸν πρωτοψάλτην τοῦ Ἀγ. Δημητρίου Κων/νον Τσιλιτικλῆν, ἐπίσης καλλίφωνον καὶ βαθὺν γνώστην τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς.

Ὁ παπα-Λουῖζος ἐδίδασκε τακτικὰ τὸν θεῖον λόγον, ἐρμηνεύων τὰς ἐκάστοτε περικοπὰς τοῦ Ἀγίου Εὐαγγελίου. Ὁ κόσμος τὸν ἐλάτρευε.

Μαθηταὶ του ὑπῆρξαν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς διδασκάλους μας, τοὺς διδάξαντας ἀργότερον μαζί του, ὅπως οἱ Κ. Φίλανδρος,

Ἄν. Μπακάμπασης (οἱ κατόπιν βουλευταὶ τῆς Καλλιπόλεως καὶ Ὑπουργοὶ Ἑλλάδος), Στυλ. Βαφειδῆς καὶ Δημ. Κασάπης.

Κατὰ τὸ 1912 εἰς τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους τὰ σχολεῖα ἐπετάχθησαν ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως διὰ στρατιωτικὰς ἀνάγκας. Θρανία, πίνακες καὶ ὄλο τὸ σχολικὸν ὕλικὸν μετεφέρθησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγ. Δημητρίου. Νάρθηξ καὶ Γυναικωνίτης, καθὼς καὶ παρεκκλήσια, ἐφιλοξένησαν τὰ παιδιὰ τοῦ Σχολείου. Ὁ παπα-Λουῖζος ἐπικεφαλῆς καὶ ἀπὸ κοντὰ εἰς ὅλα αὐτά.

Δὲν τὸν ἐκούραζαν τὰ τρεχάματα πού εἶχε μὲ τοὺς Τούρκους ὡς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος. Εἰς τὰ μαθήματά του ἔδιδε ἀνελλιπῶς τὸ «παρὸν», διδάσκων καὶ μεταδίδων εἰς τὰ παιδιὰ του, ὅπως μᾶς ἀποκαλοῦσε, τὰς γνώσεις του καὶ μαζί τὴν Ἐθνικὴν Ἰδέαν καὶ τὰ πεπρωμένα τοῦ ἔθνους μας. Ἄπαξ τῆς ἑβδομάδος, τὸ Σάββατο, μᾶς ἐξηγοῦσε τὴν περικοπὴν τοῦ Εὐαγγελίου πού θὰ ἀνεγινώσκετο τὴν Κυριακὴν, καὶ ἐδῶ ἦταν εἰς τὸ στοιχεῖόν του. Τὸ πρόσωπόν του ἐφωτίζετο, θαρρεῖς, ἢ ὁμιλία του ἐγίνετο ὑψηλή, ἡμεῖς δὲ τὰ παιδιὰ του δὲν ἀνασαίναμε, διὰ νὰ ἀκούσωμεν τὰ διδάγματά του. Ἄκρα σιγὴ ἐβασίλευε εἰς τὴν τάξιν, πού ἀριθμοῦσε περὶ τοὺς 40 μαθητάς, ζωηροὺς καὶ ἀτάκτους. Τοιοῦτον διδάσκαλον ἔχοντες, ἀπεκτήσαμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Θρησκείαν, τοὺς γονεῖς, τὴν ἀγαθοεργίαν, ὡς καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὴν Πατρίδα.

Αἱ ἐθνικαὶ ἐορταὶ ἦσαν διὰ τοὺς Καλλιπολίτας, μεγάλους καὶ μικροὺς, ἡμέραι ἐνθουσιασμοῦ καὶ πανηγυρισμοῦ. Οὐδεὶς ἐλογάριαζε κίνδυνον, πολὺ δὲ περισσότερον ἡμεῖς τὰ παιδιὰ, πού δὲν ἠσθανόμεθα κανένα κίνδυνον, λόγφ ἀγνοίας. Συχνὰ εἶχαμε μικροεπεισόδια μὲ τὰ Τουρκάκια καὶ φθάναμε τρέχοντας μέχρι τὰ τρία γεφύρια. Ἐνθυμοῦμαι μάλιστα καὶ ἓνα συλλαλητήριον πού ἐγίνε μετὰ τὰ γεγονότα τῆς Κρήτης.

Ὅλοι οἱ Καλλιπολίται, χριστιανοὶ Ἕλληνες ἐννοῶ, ἦσαν συγκεντρωμένοι ἐκεῖ. Τὰ παιδιὰ τῶν σχολείων, μὲ φέσι, ἔφθασαν στὸν τόπο τῆς συγκεντρώσεως παρατεταγμένα κατὰ τετράδας, συνοδεία ὄλων τῶν διδασκάλων. Οἱ Τούρκοι, εἰς τὸ τέλος τῆς ἀγορεύσεώς των, μαζί μὲ ἄλλα συνθήματα ἐφώναζαν: «Δὲν τὴν δίνουμε τὴν Κρήτην». Καὶ οἱ Ἕλληνες τὸ ἴδιο ἐφώναζαν, ἀλλὰ μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι ἡμεῖς ἐννοοῦσαμε τὰ ἀντίθετα. «Δὲν τὴν δίνουμε τὴν Κρήτην». Ἡ Κρήτη ἦταν ἤδη Ἑλληνική. Ἡ καθοδήγησις εἶχε γίνε εἰς τὸ σχολεῖον. Ὁ παπα-Λουῖζος πανταχοῦ παρὼν. Ὁ Ἄναστ. Μπακάμπασης, ὁ Κων. Φίλανδρος,

ὁ Στυλιανὸς Βαφεΐδης, ὁ Δημ. Κασάπης ἦσαν οἱ ἐκ Καλλιπόλεως καταγόμενοι διδάσκαλοί μας. Ἐδίδασκον γράμματα, ἀλλὰ μαζὶ καὶ τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη. Γράμματα χριστιανικά, γράψιμο ἄριστο καὶ καλὰ Ἑλληνικά. Ἄλλος διδάσκαλος, μὴ Καλλιπολίτης, ἀλλὰ Θράξ ἐπίσης, ὁ Γεώργιος Γιαννακάκης. Ἐδίδασκε κυρίως Ἱστορίαν, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μαθήματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ᾠδικήν, συνοδεύων τὴν διδασκαλίαν του μὲ τὸ βιολί του. Βιολὶ γεμᾶτο μὲ ἀσκοὺς ἐνθουσιασμοῦ καὶ πατριωτισμοῦ, μὲ τοὺς ὁποίους μᾶς ἐνέπνεε. Ἀργότερον ὁ διδάσκαλος Γεώργ. Γιαννακάκης συνέγραψε ἄρκετὰ ἱστορικὰ συγγράμματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὴν Ἱστορίαν τῆς Θράκης καὶ τῆς Καλλιπόλεως. Ἐπίσης συνέγραψε τὰς περιπετείας τοῦ Θρακικοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ 1904-1922.

Ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὁ παπα-Λουῖζος ὑπῆρξεν ἓνας Ἄγγελος διὰ τὴν Καλλιπόλιν. Ὅπου ὑπῆρχε ἀνάγκη, αὐτὸς ἦτο παρών. Οὐδέποτε ἠρνήθη τὴν συνδρομὴν του πρὸς ἐξυπηρέτησιν οἰουδήποτε. Ἀνδρόγυνα καταφεύγοντα εἰς τὴν Μητρόπολιν διὰ παράπονα ἢ καὶ διὰ διαζύγιον ἀκόμη εὔρισκον ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ παπα-Λουῖζου τὸν σύμβουλον καὶ προστάτην. Ὁ νοθετῶν καὶ οἱ δεχόμενοι τὰς συμβουλάς ἐπέστρεφον εἰς τὰς οἰκίας των, ὁ μὲν ψυχικῶς ἱκανοποιημένος, διότι ἔκαμε τὸ καθήκον του, οἱ δὲ συνέχιζον τὴν οἰκογενειακὴν των ζωὴν ἐν ἁρμονίᾳ καὶ ἀγάπῃ.

Ὡς ἐξομολόγος ἠσθάνετο τὸν πόνον τοῦ ἐξομολογουμένου ὡς ἰδικόν του πόνον καὶ δὲν ἀνεπαύετο, ἀν δὲν κατῴρθανε νὰ δώσῃ τὴν ἐμπρέπουσαν λύσιν εἰς τὴν παρουσιαζομένην ἐκάστοτε ἀνάγκην. Διὰ τὴν ιδιότητά του ὡς ἐξομολόγου ἀνέλαβεν ἄλλος τὴν φροντίδα τῆς ἐξιστορίσεως. Δὲν ἤμπορῶ ὅμως νὰ μὴ ἀναφέρω, ὅτι, ὅταν φίλοι καὶ ἰατροὶ τὸν συνεβούλευαν, λόγῳ γήρατος καὶ καρδιακῆς ἀνωμαλίας, νὰ διακόψῃ τὰς ἐξομολογήσεις, αὐτὸς σταθερῶς ἀπήντα: «Ὅσο ἀναπνέω, θὰ ἐξομολογῶ καὶ τίποτε δὲν θὰ μὲ ἐμποδίσῃ ἀπὸ αὐτό».

Μὰ καὶ τί νὰ πρωτοθυμηθῶ ἀπὸ τὸν ἐξαιρέτον αὐτὸν διδάσκαλόν μου! Τόσα εἶναι τὰ ἔργα καὶ αἱ ἡμέραι του, ὥστε τόμος ὀλόκληρος θὰ ἐχρειάζετο διὰ τὴν ἐξιστόρησιν. Ὅσον προχωρῶ εἰς τὰς ἀναμνήσεις μου αὐτάς, τόσον καὶ περισσότεραι περιπτώσεις ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν μου, καὶ τὰ δάκρυα ἀναβλύζουσιν ἐν στήματι μου.

Διὰ τὰς ἐν Παιδεστῷ ἐνεργείας του δὲν ἐπιχειρῶ νὰ γράψω, διότι εὐρισκόμενος εἰς Κων/πολιν καθ' ὄλον τὸ διάστημα

τοῦ πολέμου δὲν ὑπῆρξα αὐτόπτης μάρτυς τῶν ἔργων του. Δὲν ἤμπορῶ ὅμως νὰ μὴ ἐνθυμηθῶ τὰ ὅσα εἶπε κάποιος ἀπὸ τοὺς Ραιδεστινοὺς πρὸχοντας κατὰ μίαν συνεδρίασιν τῶν συμβούλων Καλλιπόλεως καὶ Ραιδεστοῦ ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Μητροπολίτου Γρηγορίου Καλλιίδη. «Πάτερ Λουῖζε, εἶναι ἡ πρώτη φορά πού σᾶς βλέπω, καὶ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ σᾶς συγχαρῶ διὰ τὴν ἐξαίρετον δραστηριότητα πού ἀναπτύσσετε γύρω ἀπὸ τὰ κοινοτικά σας θέματα. Ἐνα τέτοιον παπᾶ ἀξίζει νὰ τοῦ φιλᾶ κανεὶς τὸ χέρι μὲ εὐλάβειαν. Μακάρι νὰ εἶχαμε καὶ ἡμεῖς ἕνα τέτοιον παπᾶ». Αὐτὰ τὰ ὀλίγα ἀπὸ τὴν δρᾶσιν τοῦ σεβαστοῦ διδασκάλου μου.

Εἰς Ἀθήνας, ὕστερα ἀπὸ πολυετῆ καὶ ἐδῶ δρᾶσιν, λόγῳ ἡλικίας, ἔχασε τὴν ὄρασίν του, ὄχι ὅμως καὶ τὴν διαύγειαν τοῦ πνεύματός του, τὴν ὁποίαν διετήρησε μέχρι τοῦ θανάτου του (ἀπέθανε εἰς ἡλικίαν 99 ἐτῶν). Ὅταν εἶχαμε καμμιά ἀπορία ἀπὸ γεγονότα τῆς Καλλιπόλεως, ἀπὸ ὀνόματα ἢ χρονολογίας, σ' αὐτὸν προσεφεύγαμε.

Εἰδικῶς ὁ ὑποφαινόμενος τοῦ ἐχρησίμεισε καὶ ὡς ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἀναγνώστας του εἰς ὠρισμένας ἡμέρας καὶ ὥρας. Πολλάκις, μετὰ τὴν συνήθη ἀνάγνωσιν, μὲ ἠὺχαρίστει διὰ τὸν κόπον πού ἔκαμα ἀναγιγνώσκων. Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπενθύμιζα, ὅτι δὲν κάμνω κανένα κόπον διαβάζοντας τὰ ὥραῖα καὶ ὠφέλιμα αὐτὰ μαθήματα. Ἀπλῶς προσπαθῶ μὲ αὐτὸ νὰ ξεπληρώσω ἕνα μέρος ἀπὸ τὰ ὀφειλόμενα πρὸς τὸν δάσκαλόν μου.

Ἡ χαρά του ἐξεδηλώνετο μὲ τὸ ὥραῖο χαμόγελό του.

Μὲ τὰ γραφόμενά μου ἐδῶ δὲν κάμνω ἄλλο τι, εἰμὴ νὰ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τὸν σεβαστὸν διδάσκαλόν μου παπα-Λουῖζον, τοῦ ὁποίου ἡ μνήμη ἔστω αἰωνία.

Ἄς σταθοῦν τὰ παραπάνω σὰν εὐλαβικὸ μνημόσυνο εἰς τὸν ἀξέχαστον δάσκαλό μου, πού ἐπέρασε χωρὶς νὰ ἀποθάνῃ.

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝ. ΛΟΥΪΖΟΣ

ΕΝΑ ΦΩΤΕΙΝΟ ΠΝΕΥΜΑ - ΜΙΑ ΑΚΑΤΑΒΑΗΤΗ ΨΥΧΗ

‘Ο επισκέπτης δὲ χρειάζεται οὔτε νὰ κτυπήσῃ οὔτε νὰ ἀναγγεληθῆ. Περνᾷ ἀπὸ τὴν ὀλάνοικτη ἐξώθυρα, προχωρεῖ, ἀνοίγει τὴν πόρτα τῆς κουζίνας καὶ φτάνει ἀνενόχλητος στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ σπιτιοῦ.

‘Ο πρωτοφερμένος παραξενεύεται! Στὶς μεγάλες πολιτείες τὰ σπίτια διπλοκλειδώνονται. Ἐδῶ ὅλα εἶναι ἀνοικτά!

Ἄμέσως μετὰ τὴν κουζίνα ἕνα διακριτικὸ κτύπημα στὴν πόρτα τοῦ δωματίου, δεξιὰ, καὶ ὁ ξένος βρίσκεται ἀντίκρυ στὸν πατέρα Λουίζο.

‘Ο γηραιὸς κληρικὸς εἶναι καθισμένος πάνω σ’ ἕνα κρεβάτι σκεπασμένο μὲ μιὰ ριγωτὴ κουβέρτα. Τὸ ἀνοικτὸ παράθυρο φωτίζει τὴν γαλήνια καὶ σεπτὴ μορφή του. Κατάλευκα μαλλιά, ἀσκητικὸ πρόσωπο, μακριὰ γένεια, βλέμμα ὅμως ζωηρό. Ὑποβλητικὴ ἔκφραση ἀγαθοῦ Λευίτου. Δίπλα του μιὰ καρέκλα ἔτοιμη νὰ δεχθῆ τὸν ὁποιοδήποτε ἐπισκέπτη. Ἀπέναντι μιὰ βιβλιοθήκη γεμάτη πολλὰ θρησκευτικὰ βιβλία.

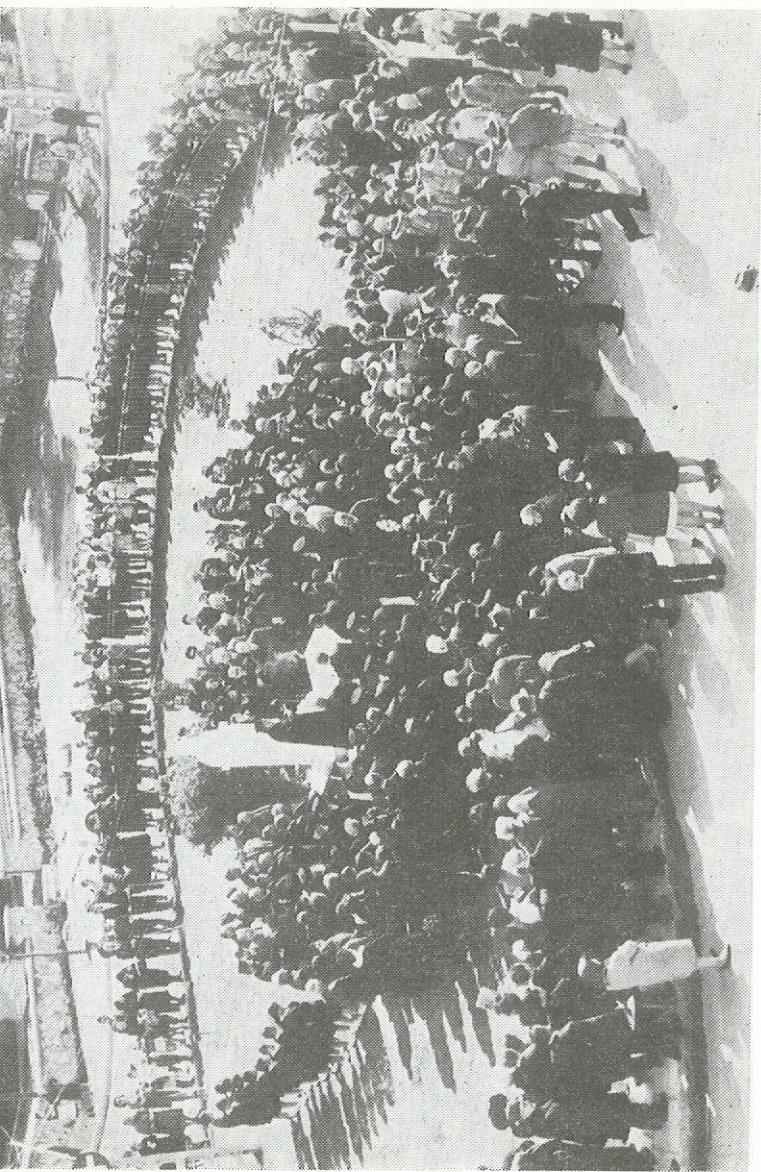
Στὴ μέση τοῦ δωματίου ἕνα τραπέζι καὶ πάνω του σκορπισμένα πολλὰ χειρόγραφα. Στὴν ἄκρη ἕνα ἀνοικτὸ βιβλίον μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ γράμματα τῆς βυζαντινῆς γραφῆς.

Σὲ μιὰ γωνιά ἕνα ἄλλο κρεβάτι σκεπασμένο κι αὐτὸ μ’ ἕνα ἐγγώριον κιλίμι.

Στὸ πάτωμα ἀπλωμένο ἕνα τριμμένο χαλί.

“Ὅλα ἀπέριττα, σεμνά, λιτά, ὀδηγοῦν στὴ σκέψη, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ποὺ ζῆ ἐδῶ μέσα δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ἐπιφανειακὴ παρουσία τῶν πραγμάτων.

Αὐτὴ εἶναι ἡ εἰκόνα ποὺ παίρνω, καθὼς κάνω τὴν πρώτη γνωριμία μὲ τὸν πατέρα Λουίζο.

Στιγμιότυπον ἐκ τῆς τελετῆς τῶν ἀποκαλυπτηρίων τῆς προτομῆς τοῦ π. Κ. Λουῆζου.
Κατ' αὐτὴν πλῆθος πιστῶν ἐτίμησε τὴν μνήμην τοῦ λαμπροῦ Κληρικοῦ.

Είναι Μάρτιος τοῦ 1956. Ὁ σεβαστὸς Λευίτης βαδίζει ἤδη τὸ 95ον ἔτος τῆς γήινης ζωῆς του. Δὲ βλέπει καὶ δὲν ἀκούει καλά. Περπατεῖ μὲ δυσκολία. Τὸ πνεῦμα του ὁμως ἔχει μιὰ ἐκπληκτικὴ διαύγεια.

Ἐπὶ ὅλες τὶς σωματικὲς ἀδυναμίες τὸν ἐνοχλεῖ περισσότερο ἡ βλάβη τῶν ματιῶν. Χρονολογεῖται ἀπὸ τὸ 1947 καὶ τὸν ἀναγκάζει νὰ παραιτηθῆ ἀπὸ τὰ ἐφημεριακὰ του καθήκοντα. «Ἡ λύπη μου ἦτο μεγάλη καὶ ἀπερίγραπτος», μᾶς λέγει ὁ ἴδιος στὴ σύντομη βιογραφία του. «Ἐπετάγην ὁμως καὶ πάλιν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου καὶ εἶπον τὸ τοῦ Ἰωβ: «ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο».

Ἐποφῆρει ἀκόμη καὶ γιὰ ἓνα ἄλλο λόγο, ὅπως μᾶς λένε οἱ παρακάτω γραμμὲς, παρμένες κι αὐτὲς ἀπὸ τὴ βιογραφία του:

«Ἡ δοκιμασία αὕτη (δηλαδὴ ἡ πάθησις τῶν ματιῶν του) ἦτο μεγάλη δι' ἐμέ, διότι δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ ἀναγιγνώσκω. Ἄλλὰ ὑπετάγην εἰς τὸ θέλημα τοῦ Ἁγίου Θεοῦ καὶ ἐδόξασα Αὐτόν, διότι ἐπέτρεψε νὰ μοῦ ἔλθῃ ἡ δοκιμασία αὕτη καὶ νὰ ἀποχωρισθῶ τῶν προσφιλῶν μου βιβλίων».

Καὶ δέχεται μὲν μὲ ἐγκαρτέρησι καὶ εὐαγγελικῇ ὑπομονῇ τὴ σκληρὴν δοκιμασίαν, ἀλλὰ χωρὶς νευρικὸ ἄγχος καὶ χωρὶς ψυχικὴ συντριβή.

Ἀντίθετα, ἀντιμετωπίζει τὸ δυσάρεστο γεγονός ἀκμαῖος ψυχικά, μὲ πλήρη ἡρεμία καὶ γαλήνη. Προσαρμόζεται στὴ σοβαρὴ ἀναπηρία του, καταστρώνει νέον τρόπο ζωῆς καὶ ἀποφασίζει νὰ περιορίσῃ στὸ ἐξῆς τὴ δραστηριότητά του σὲ τρεῖς μεγάλους τομεῖς: στὴ μελέτη, στὴν ἐξομολόγησι καὶ στὴν ἀγαθοεργία.

Ἡ μελέτη εἶναι τὸ μεγάλο πάθος του. Μιὰ ζωηρὴ φλόγα πού σιγοκαίει ἀδιάκοπα μέσα του. Ἄλλὰ μὲ ποιὸν τρόπο θὰ διαβάσῃ;

Ὁ ὕψιστος, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα δοξάζει καὶ σὲ ὥρες εὐτυχίας καὶ σὲ ὥρες δυστυχίας, καὶ τὸ ἀκατάβλητον ψυχικὸ σθένος του τὸν βοηθοῦν νὰ πραγματοποιήσῃ τὴ ζωηρὴ αὐτὴ ἐπιθυμία του. Πῶς; Μερικοὶ φίλοι προθυμοποιοῦνται νὰ ἔρχωνται νὰ τοῦ διαβάξουν «τὰ προσφιλῆ του βιβλία». Στὴν ἀρχὴ εἶναι λίγοι, ἀλλὰ σιγά-σιγά οἱ ἐθελοντὲς αὐτοὶ ἀναγνώστες πυκνώνουν πολὺ.

Ἀπὸ τὸ 1956 γίνομαι καὶ ἐγὼ τακτικὴ ἀναγνώστριά του. Κάθε Πέμπτη τοῦ διαβάζω παραπάνω ἀπὸ μιὰ ὥρα καὶ μετὰ, καμμιὰ φορά, ἀναλύομε μαζί τὸ κείμενο.

Τὰ βιβλία ποὺ προτιμᾷ εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλα. Τὰ περισσό-
τερα περιστρέφονται γύρω ἀπὸ τὰ θέματα: Θεὸς — Ἄνθρωπος.

Γιὰ τὸν κάθε ἀναγνώστη καθορίζει ὁ ἴδιος τὸ κατάλληλο βι-
βλίο. Ἔτσι συμβαίνει τὴν ἴδια μέρα νὰ παρακολουθῆ (διαδοχικὰ)
τὴ βιογραφία τῆς Κέλλερ, τὸ βίο τοῦ Ἁγ. Φραγκίσκου τῆς Ἀσσί-
ζης καὶ μιὰ βαθειὰ ἀνάλυση τοῦ Ἔργου τῶν Προφητῶν.

ἌΟχι σπάνια θέλει νὰ συσχετίσῃ αὐτὸ ποὺ ἀκούει μὲ μιὰ γνω-
στή του παράγραφο ἐνὸς ἄλλου βιβλίου. Τότε ὁδηγεῖ τὸν ἀναγνώστη
νὰ τὸ φέρῃ ἀπὸ τὴ βιβλιοθήκη καὶ θυμᾶται πολὺ καλὰ σὲ ποιοῦ ράφι
καὶ ἀνάμεσα σὲ ποιά βιβλία βρίσκεται.

Κοντὰ του ἔχει πάντοτε τὴν Ἁγία Γραφή, 3-4 ἄλλα βιβλία καὶ
διάφορα θρησκευτικὰ περιοδικά.

Συχνὰ λοιπόν, ἐνῶ ὁ ἀναγνώστης εἶναι ἔτοιμος νὰ φύγῃ καὶ
ἀποχαιρετᾷ, ὁ βαθυστόχαστος κληρικὸς τοῦ ἀπλώνει ἕνα βιβλίο,
συνήθως τὴν Ἁγία Γραφή, καὶ παρακαλεῖ νὰ τοῦ διαβάσῃ ὀρισμένα
ἀποσπάσματα ἀπὸ τὶς σελίδες ποὺ τοῦ ὀρίζει.

Πολλὲς φορές διερωτῶμαι ἀπὸ ποῦ ἀντλεῖ στὴν ἡλικία τῶν 95
χρόνων αὐτὴ τὴ ζωηρὴ ἔφεση γιὰ μελέτη, τὸ θερμὸ ζῆλο γιὰ ἔρευνα
καὶ πρὸ πάντων πῶς κατορθώνει νὰ παρακολουθῆ μὲ διαρκὴ κι
ἐντατικὴ προσοχὴ τὸν ἀναγνώστη του.

Ὅταν κάποτε τοῦ ἐκφράζω τὴν ἀπορία μου, πῶς συμβαίνει
νὰ διατηρῆ τόση πνευματικὴ ζωτικότητα σὲ μιὰ τόσο προχωρημένη
ἡλικία, μοῦ ἀπαντᾷ:

«Πολλάκις, ὅταν ἀναλογίζομαι τὴν ζωὴν μου, αἰσθάνομαι
τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναπέμψω ἀπείρους εὐχαριστίας πρὸς τὸν Ἰησοῦ
στον διὰ δύο πολυτίμους πρὸς ἐμὲ παροχάς του: Πρῶτον διὰ τὴν
ἀκλόνητον πίστιν, μὲ τὴν ὁποίαν μὲ ὤπλισε, καὶ δεύτερον διὰ τὴν
ἀνεκτίμητον γυναῖκα, τὴν ὁποίαν μοῦ ἔδωκε ὡς σύντροφον τῆς
ζωῆς μου.

»Ἡ μὲν βαθεῖα καὶ σταθερὰ πρὸς τὸν Θεὸν πίστις με ἐβοήθησεν εἰς κάθε περίστασιν νὰ ἐκτελῶ ἀνενδοιάστως τὸ καθήκόν μου, ἡ δὲ ἐξαιρετος σύζυγός μου με ἠκολούθησε προθύμως εἰς τὴν κοινὴν πορείαν, τὴν ὁποῖαν ἐχάραξα διὰ τὴν ζωὴν μας καὶ με συνέδραμε καρτερικῶς εἰς τὰς δυσκόλους ὥρας.

»Τοιοῦτοτρόπως, με τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος, κατώρθωνα νὰ ἔχω πάντοτε καθαρὰν καὶ ἀγνήν συνείδησιν, ἐνῶ συγχρόνως με τὴν ἀγόγγυστον συμπεριφορὰν τῆς Πρεσβυτέρας ἡ ζωὴ μου ἐκυλοῦσε με μεγάλην ψυχικὴν ἡρεμίαν καὶ γαλήνην.

»Αὐτοὶ οἱ δύο παράγοντες, καθαρὰ συνείδησις καὶ ψυχικὴ γαλήνη, πιστεύω πὼς εἶναι ἰσχυρὰ θεμέλια δι' ἓν θαλερὸν γῆρας».

Πολὺ συχνά, ὅταν τοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία, ὁ χρηστὸς ἱερέας με εἰλικρίνεια καὶ ἐνθουσιασμό πλέκει τὸ ἐγκώμιο τῆς συζύγου του. Γι' αὐτὸ νομίζω πὼς ἀξίζει νὰ ἀφιερωθῆ κάποτε ἓνα ξεχωριστὸ κεφάλαιο στὴ σεμνὴ Παπαδιά, γιατί με τὴ θερμὴ ἀφοσίωσή της πρὸς τὸν πατέρα Λουῖζο ὑποβοηθοῦσε ἐξαιρετικὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ θαυμαστοῦ ἔργου του.

Καὶ εἶναι ἓνα ἔργο θεάρεστο, πού ἔχει μακριὰ πορεία καὶ σὲ χῶρο καὶ σὲ χρόνο. Ἐνα ἔργο πού ἐμπνέεται ἀπὸ τὴ θερμὴ πίστη καὶ τὴ βαθεῖα εὐλάβεια πρὸς τὸν Ὑψιστο. Γι' αὐτὸ εἶναι ἀφιερωμένο στὴ Χριστιανικὴ συμπαράσταση καὶ στὴν ἀνιδιοτελεῖ βοήθεια τοῦ κάθε ἀνθρώπου πού ὑποφέρει.

Ἡ συμπαράσταση αὐτὴ στὰ ἐπιδέξια χέρια τοῦ πατέρα Λουίζου παίρνει διπλὴ μορφή: ὕλικὴ καὶ ἠθικὴ.

Ἡ ὕλικὴ πραγματοποιεῖται με διάφορα ἔργα φιλανθρωπίας. Ἐνα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἡ ἀποφυλάκιση πτωχῶν βιοπαλαιστῶν, πού προσωποκρατοῦνται γιὰ διάφορα μικροχρέη. Συστηματικὰ καὶ με φλογερὸ ζῆλο ὀργανώνει ἀπὸ τὴ γωνιά του ὁ ἀκούραστος ἱερέας τὴν κίνηση αὐτή, πού, χάρις στὰ πνευματικὰ παιδιὰ του, συνεχίζεται καὶ σήμερα.

Σιωπηλὰ καὶ ἐντελῶς ἀθόρυβα ἐκδηλώνεται ἡ ἠθικὴ συμπαρά-

σταση. Αὐτὴ καλύπτεται ἀπὸ τὴ μυστικότητα ποὺ ἐπιβάλλει ἡ ἐξομολόγησις. Γι' αὐτὸ δὲν ἔχομε λεπτομερῆ στοιχεῖα πόσοι ἄνθρωποι ἐσώθησαν ἀπὸ τὴν καταστροφή ἢ πόσοι ἐθεραπεύθησαν ἀπὸ τὰ ψυχικὰ ἄγχη τους χάρις στὴ βοήθεια τοῦ Πνευματικοῦ Λουίζου.

Γνωστὸ μόνον εἶναι, πὼς ἓνα πλῆθος ἀνθρώπων ἔρχεται ἀπ' ὅλες τὶς μεριῆς τῶν Ἀθηνῶν νὰ ἐξομολογηθῆ στὸν εὐλαβῆ ἱερέα. Καὶ εἶναι ἐκπληκτικὸ πὼς, ἐνῶ ὁ ἴδιος εἶναι ἀνήμερος καὶ καταεξαντλημένος σωματικὰ ἀπὸ τὶς νηστεῖες, ἐμψυχώνει καὶ δυναμώνει ἀνθρώπους νέους, γέρους, ποὺ σπεύδουν νὰ πάρουν θάρρος ἀπὸ τὴν ἀνεξάντλητη ψυχικὴ καρτερίᾳ του.

Μὲ τὴ διαίσθησις καὶ τὴ δυνατὴ κρίσις ποὺ διαθέτει, ἀντιλαμβάνεται εὐκόλα τὰ προβλήματα ποὺ βασιανίζουν τοὺς συνανθρώπους του καὶ τοὺς δίδει τὴ σωστὴ λύσις.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔχει κι ἓνα ἰδιαίτερο προσωπικὸ τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖον ἐξομολογεῖ. Νουθετεῖ μὲ πραότητα, χαλιναγωγεῖ ἤπια, ὑποβάλλει πλάγια τὴ γνώμη του καὶ μὲ πατρικὴ ὑπομονὴ ὁδηγεῖ τὸν ἐξομολογούμενο στὸ δρόμο ποὺ ἀπεκάλυψε ὁ Χριστὸς.

Σ' ἓνα σημεῖο τῆς βιογραφίας του ὁ ἀκάματος ἱερωμένος πατὴρ Λουίζος εὐχεται νὰ ἔχη μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του πνευματικὴ διαύγεια, γιὰ νὰ μπορῆ νὰ ἐξομολογή, καὶ προσθέτει: «Παρακαλῶ δὲ τὸν Ἅγιον Θεὸν νὰ μὲ ἀξιῶσῃ νὰ κάμω τὸ καλὸν μέχρι τῆς τελευταίας πνοῆς μου καὶ νὰ τὸ κάμω σύμφωνα μὲ τὸ θέλημά Του τὸ Ἅγιον, ἦτοι μὲ εὐχαρίστησιν καὶ ἰλαρότητα, μὲ χαρὰν καὶ προθυμίαν καὶ ποτὲ νὰ μὴ ζητήσω διὰ τὰς ἀγαθοεργίας μου ἀνθρωπίνην πληρωμὴν».

Ὁ Ὑψιστος ἀκούει μὲ εὐμένεια τὴν θερμὴ παράκλησις τοῦ ἄξιου ἱερέα του. Τὸν εὐλογεῖ μὲ τὴν Θεία Χάρι Του καὶ μέχρι τῆς τελευταίας ὥρας τῆς ζωῆς του ὁ φιλόανθρωπος Λευίτης σκορπίζει ἀπλόχερα τὰ πλοῦσια ἀποθέματα τῆς καλωσύνης καὶ τῆς μακροθυμίας ποὺ φωλιάζουν στὴν ψυχὴ του.

Γενικώτερα ἢ παρουσία τοῦ ταπεινοῦ ἱερέα Λουίζου εἶναι ἓνα λαμπρὸ παράδειγμα, ἓνας σταθερὸς φάρος ἀγιότητος, καρτερίας καὶ

ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ

ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΟΥΪΖΟΥ

Ὁ πατὴρ Λουΐζος, ἀπὸ ὑπερβολικὴν ἀγάπην πρὸς τὴν γενέτειράν του, τὸ χωρίον Ταϊφύριον Καλλιπόλεως τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐνδιαφέρον νὰ διατηρηθοῦν αἱ ὠραῖαι Θρακικαὶ παραδόσεις, ἔγραψε Λαογραφικὰ-Σύμμικτα Ταϊφυρίου Καλλιπόλεως.

Γράφει ὅσα ἔζησε, ἄκουσε καὶ εἶδε ὁ ἴδιος. Διαφόρους δοξασίας καὶ δεισιδαιμονίας, θρακικὰς συνθηεῖας, τραγούδια γύρω ἀπὸ τὰ βαφτίσια, τὸν ἀρραβῶνα, τὸν γάμο, τὴν πρωτοχρονιά, τὴν ἀποκριά, τὰ πανηγύρια, τὸν κλήδονα. Παραθέτει καὶ τὴν μουσικὴν τῶν ὠραίων τραγουδιῶν μὲ τὸ πεντάγραμμο.

Τὰ ἔγραφε ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Τὰ ἐδημοσίευσε τὸ Θρακικὸν Κέντρον (Σωματεῖον Θρακικὸν μὲ ἀξιόλογον δρᾶσιν ἐν Ἀθήναις), εἰς τὸ περιοδικόν του «Θρακικά» εἰς τὸν βον τόμον, τῷ 1935.

Ἐπίσης ἐπὶ πολλὰ ἔτη συνέγραφε τὴν Ἱστορίαν τῆς Καλλιπόλεως (ἀνατολικῆς Θράκης), ὅπου, ὡς ὁ ἴδιος γράφει ἐν τῷ προλόγῳ, ἔκαμε ἀνασκαφὰς εἰς τὴν μνήμην του διὰ νὰ ἐνθυμηθῇ ὅσα ἠδύνατο γεγονότα. Περισυνέλεξεν ὅσας πληροφορίας ἠδυνήθη ἐκ τῶν δυναμένων νὰ τῷ παράσχωσι τοιαύτας. Γράφει, ὅτι δὲν κάμνει κριτικὴν, ἀλλὰ ἐκθέτει ἀκριβῶς ὅσα μὲ τὰ μάτια του εἶδε, ὅσα μὲ τὰ αὐτιά του ἤκουσε. Ἀφηγεῖται τὰ γεγονότα, ὅπως τὰ ἔζησε,

---

ἀλτροῦισμοῦ. Τὸ γλυκὸ φῶς του φωτίζει ἀπαλὰ τὸ τρικυμισμένο πέλαγος τῆς σύγχρονης ζωῆς καὶ ὀδηγεῖ τὸν ἀνίδεο ταξιδιώτη μακριὰ ἀπὸ τὰ μέρη, ὅπου ἐνεδρεῦσιν οἱ ὕφαλοι τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ ποῦ λέγονται ἀβεβαιότητα, πλήξη, ἄγχος, ἀνία, ἀτομικισμὸς καὶ τόσα ἄλλα.

ὅπως τὰ εἶδε καὶ τὰ ἀντελήφθη καὶ παρ' ἀξιοπίστων προσώπων ἐπληροφόρηθη. Βεβαιοῦ, ὅτι παρέστη μάρτυς ἀπεριγράπτων σκηνῶν φρίκης καὶ ἀπογνώσεως. Ἱστορεῖ τὰ ὅσα ὑπέστησαν οἱ Ρωμιοὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου.

Ἐκθέτει θαυμάσια τὰ γεγονότα. Ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Συντάγματος ὑπὸ τῶν Τούρκων (10 Ἰουλίου 1908) οἱ Νεότουρκοι ἔθεσαν εἰς ἐφαρμογὴν τὸ πρόγραμμά των, τὴν ἐξόντωνσιν δηλονότι τοῦ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικοῦ στοιχείου. Ἡ Τουρκία διὰ τοὺς Τούρκους, ἔξω οἱ Γκιαούρηδες (οἱ ἄπιστοι), ἔξω οἱ Ἑλληνόφρονες.

Ἐφευρίσκουν ἀπείρους τρόπους διὰ νὰ πιέζουν τοὺς Ρωμιούς. Στέλλουν ἀπεσταλμένους οἱ Νεότουρκοι εἰς ὅλα τὰ τουρκικὰ χωριὰ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου καὶ συνιστοῦν εἰς τοὺς Τούρκους νὰ μὴ συναλλάσσωνται μὲ τοὺς Χριστιανούς καὶ νὰ μὴ πληρώνουν ὅ,τι χρεωστοῦν εἰς αὐτούς. Ἐπέβαλονμποϊκοτάζ (ἐμπορικὸν ἀποκλεισμὸν) κατὰ παντὸς Ἑλληνικοῦ.

Οἱ ἐπακολουθήσαντες Βαλκανικοὶ πόλεμοι ἐπιτείνουν τὰ δεινοπαθήματα τῶν Ρωμιῶν, τὰ ὅποια κορυφώνονται μὲ τὴν κήρυξιν τοῦ Α' παγκοσμίου πολέμου (20 Ἰουλίου 1914), ὅπότε ἡ Θρακικὴ χερσονήσος μὲ τὴν εἰς αὐτὴν ἀπόβασιν συμμαχικῶν στρατευμάτων ἔγινε πεδίου μάχης.

Γενικὴ στρατολογία τῶν Ἑλλήνων. Ἀπεστέλλοντο εἰς τὰ ἐργατικά τάγματα ἐν Μικρασίᾳ (ἀμελέ, ταμπουρού) καὶ ἐξοντώνοντο.

Κατὰ τὸ 1915 ἤρχισαν οἱ φοβεροὶ διωγμοὶ καὶ ἐκτοπίσεις τῶν Ρωμιῶν τῆς Θρακικῆς χερσονήσου εἰς Μικρασίαν, ὅπου τὸ τρίτον τῶν ἐκτοπισθέντων ἀπέθανε μέσα εἰς στερήσεις καὶ κακουχίας. Φωναὶ ὀδύνης πανταχόθεν ἀκούονται. "Ὅλα αὐτὰ τὰ περιγράφει λεπτομερῶς ὁ πατὴρ Λουῖζος.

Ἐπὶ τέλους, ὁ Α' παγκόσμιος πόλεμος ἐτελείωσε. Ράκη ἀνθρώπινα ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Θρακικὴν χερσονήσον οἱ Χριστιανοί, διὰ νὰ εὔρουν τὰ πάντα κατεστραμμένα.

Ἦρχισαν νὰ ἀνασυγκροτοῦνται, νὰ ἀνεγείρουν τὰς οἰκίας

των, νά λαμβάνουν πίσω ἀπό τοὺς Τούρκους τὰ κτήματά των (οἱ Τούρκοι δὲν ἐξετοπίστησαν).

Καὶ ἀκόμη, τὸ ὄνειρο τόσων αἰώνων γίνεται πραγματικότης ἡ Θρακικὴ χερσόνησος Ἑλληνική. Ἡ κυανόλευκος ἐγένισε τὸν Ἑλλήσποντον. Ἡρχισεν ἡ Ρωμισύνη νά ἀναλαμβάνη. Μὰ δὲν ἐπρόφθασε καὶ ἐπῆλθε τὸ μεγαλύτερον δεινόν, τὸ ἄνευ προηγουμένου, ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφή. Οἱ Ἕλληνας τῆς Θρακικῆς χερσονήσου φθάνουν γιὰ δευτέρη φορά πρόσφυγες, ἀλλὰ αὐτὴν τὴν φορά εἰς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα.

Καὶ ἐν ἐπιλόγῳ γράφει ὁ πατὴρ Λουΐζος.

«Ἡ παρούσα Ἱστορία παρουσιάζει τοὺς Ἕλληνας τῆς Θρακικῆς χερσονήσου νά ζοῦν εὐτυχεῖς μέχρι τοῦ 1908 (Τουρκικὸν Σύνταγμα) μετὰ τὴν ἰδεώδη κοινωνικὴν των ὀργάνωσιν, μετὰ τὰς λαμπράς Ἐκκλησίας, μετὰ τὰ ὠραῖα Σχολεῖα των. Ἀπὸ τοῦ ἔτους αὐτοῦ καὶ ἐντεῦθεν ἀφηνίασεν ὁ τύραννος καὶ ἡ ζωὴ τῶν Ρωμιῶν κατέστη δραματικὴ. Τὸ δρᾶμα διεκόπη ἐπὶ ὀλίγον μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίαν, ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ἀγαθοποιὸς εἰς ὅλους.

Τελευταία πράξις τοῦ δράματος, ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφή καὶ ἡ ἐκρίζωσις. Μεγάλῃ ἡ ἀδικία, τόσον μεγάλη, ὥστε νά παρενοχλῆ τὸν Θεόν. Εἶναι ἀδύνατον, ἡ ἄπειρος δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ νά μὴ ἐπέμβῃ καὶ ἀποκαταστήσῃ τὸ δίκαιον.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἡσχολήθην μετὰ τὴν συγγραφὴν τῆς παρούσης Ἱστορίας. Ὅταν ἐτελείωσα, ἔχασα τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου.

Εὐχαριστῶ καὶ εὐγνωμονῶ τὸν Θεόν, διότι ἐκτιμήσας τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην μου, μετὰ ἡξίωσε νά φέρω εἰς πέρας τὸ ἔργον μου τοῦτο. Διὰ τῆς Ἱστορίας μου αὐτῆς ἐπετέλεσα τὸ πρὸς τὸν τόπον μου (Θρακικὴν Χερσόνησον) καθῆκόν μου.

Ἡ Ἱστορία αὕτη, ἐδημοσιεύθη εἰς «Τὰ Θρακικὰ» εἰς τὸν 25ον τόμον τῷ 1956, εἰς 150 σελίδας.

«Μαζί με τὸ ποίμνιόν του».

Ο ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΩΝ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ *

Πᾶνε ἑκατὸ χρόνια, ἀπὸ τότε ποὺ γεννήθηκε εἰς τὴν Σμύρνην. Ἀνέστη τὸν ἐβάπτισαν, γιατί ἤλθε στὸν κόσμον τὴν νύκτα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ 1872. Παιδί εὐσεβῶν γονέων ἐκκληρονόμησεν ἀπὸ αὐτοὺς ὄχι μονάχα τὴν φυσικὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγνή καὶ τὴν ἄδολη πίστι, ποὺ γεννάει μέσα στὴν ψυχὴ πόθους ἀγίους καὶ θεῖους ὀραματισμούς.

Ἔτσι καὶ ὁ Ἀνέστης Πλειανθίδης. Πιὸ πολὺ ἀπὸ τὴν φυσικὴν μητέρα του ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν στοργικὴν μητέρα ὅλων τῶν πιστῶν. Σεμνός, ταπεινός, ἡσυχος, ἐπιμελής, ἠσθάνθη ἀπὸ μικρὸς νὰ ἀνάβῃ μέσα του ὁ φλογερὸς πόθος νὰ φορέσῃ κάποτε καὶ αὐτὸς τὸ τιμημένον ράσο, νὰ γίνῃ κληρικὸς.

Γιὰ νὰ μπορέσῃ ὅμως νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, ἔπρεπε νὰ μορφωθῇ. Ἀλλὰ τὰ οἰκονομικὰ μέσα δὲν ὑπῆρχον. Ὁ Θεὸς ὅμως ποὺ βλέπει εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς τοῦ καθενός, ἀνταπεκρίθη καὶ εἰς τὸν πόθον ἑνός, ποὺ ἐπρόκειτο ὕστερα ἀπὸ μερικὰ χρόνια νὰ ἀναδειχθῇ ὄχι ἀπλῶς ποιμὴν λογικῶν προβάτων, ἀλλὰ καὶ ἄξιος Ἱεράρχης, ἐπισφραγίσας μὲ τὸ μαρτυρικὸν τέλος του μίαν ζωὴν ἀφιερωμένην εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τοὺς ἀδελφούς του Χριστιανούς.

Ἐνας θεῖος του, ἀδελφὸς τῆς μητέρας του, ὁ Δῆμος Σχοινᾶς, ὁ ὁποῖος ἐταξίδευε μὲ ἰδικόν του ἐμπορικόν πλοῖον εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, τὸν συνέστησε εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Παναγίου Τάφου εἰς τὴν Σμύρνην, ὁ ὁποῖος τὸν ἔστειλε νὰ σπουδάσῃ μὲ ὑποτροφίαν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Σταυροῦ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.

* Ἀπὸ τὸ περιοδικὸν «Ο ΣΩΤΗΡ», ἔτος ΙΓ', ἀριθ. φ. 564 τῆς 20ῆς Σεπτεμβρίου 1972.

“Όταν έπειτα από τρία χρόνια επέστρεψεν εις την Σμύρνην, ό τότε Μητροπολίτης Βασίλειος τόν έχειροτόνησε διάκονον, μετονομάσας αυτόν εις ’Αμβρόσιον. Φιλομαθής όπως ήτο, έμαθε καλά την Ρωσικήν γλώσσαν. Νάτος ύστερα από λίγο ό ’Αμβρόσιος εις τό Κίεβον τής Ρωσίας φοιτητής τής περιφήμου Θεολογικής ’Ακαδημίας, από την όποιάν απέφοίτησε με άριστα. Οι τότε κρατουίντες εις την Ρωσίαν εξετίμησαν τόν σεμνόν χαρακτήρα του και την πολλήν εύσέβειάν του. ’Εν τῷ μεταξύ είχε χειροτονηθῆ ίερεύς από τόν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνον, ό όποίος και πάλιν τόν έστειλε δια νά έργασθῆ εις την Ρωσίαν. Με τόσην δέ επιτυχίαν ειργάζετο, ώστε έτιμήθη με δύο παράσημα από τόν ίδιον τόν τελευταῖον Τσάρον τής Ρωσίας.

’Εν τῷ μεταξύ εις την Σμύρνην νέος Μητροπολίτης ήλθεν ό κατόπιν έθνομάρτυς Χρυσόστομος. ’Ακούσας δια την άρετήν του ’Αμβροσίου, τόν μετακαλεῖ από την Ρωσία και συντόμως τόν χειροτονεῖ ως βοηθόν έπίσκοπον Ξανθουπόλεως. ’Ολίγον δέ πρό τής Μικρασιατικής καταστροφής άνεκηρύχθη από τό Οίκουμενικόν Πατριαρχεῖον Μητροπολίτης Μοσχονησίων.

Με άμιγῆ, έξ ολοκλήρου σχεδόν έλληνικόν, πληθυσμόν τά Μοσχονήσια ήσθάνοντο ιδιαιτέραν ασφάλειαν κάτω από τό πατρικόν βλέμμα του Μητροπολίτου των.

Δέν έβράδυνε όμως νά έλθῆ ή ώρα του πειρασμού, τής μεγάλης δοκιμασίας. Συνηθισμένοι οι χριστιανικοί έλληνικοί πληθυσμοί εις έξορίας και δημεύσεις, ενόμιζαν, ότι και εις την περίστασιν εκείνην κάτι τό περαστικόν θα έγίνετο. ’Αλλ’ όχι. Την φοράν αυτήν ό σταυρός ήτο βαρύς. ’Ητο σταυρός, πού θα ώδήγει εις τόν θάνατον και τό μαρτύριον μυριάδας ’Ορθόδοξων ’Ελλήνων και εις τό ξερίζωμα του ’Ελληνισμού από την Μικρασιατικήν γῆν.

Πενήντα χρόνια είχαν περάσει από τότε, πού έγεννήθη ό Μητροπολίτης Μοσχονησίων ’Αμβρόσιος. ’Αλλα πενήντα έχουν περάσει από τό θλιβερόν εκείνο πρωῖνον τής 14ης Σεπτεμβρίου 1922. Τό αίμοδιψές και άχόρταγον θηρίον του ’Ισλάμ ήθελε νά ρουφήξῃ

αἷμα, πολὺ αἷμα. Καὶ νά, λοιπόν, αὐστηραὶ διαταγαὶ νά συγκεν-
τρωθῆ ὅλος ὁ πληθυσμὸς τῶν Μοσχονησίων μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν
Μητροπολίτην Ἀμβρόσιον. «Θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμὸς
πολύς». Γέροντες σύροντες μετὰ κόπου τὰ βήματά των ἐστέναζαν
ἐγκαταλείποντες τὴν πατρίαν γῆν. Βρέφη κλαίοντα γοερῶς ἀνε-
ζήτουν τὴν μητρικὴν ἀγκάλην ἀνωφελῶς. Γονεῖς ἐχωρίζοντο ἀπὸ
τὰ παιδιὰ των μὲ τρόπον σκληρόν. Καὶ ἐν μέσῳ ὅλης αὐτῆς τῆς
θλιβερᾶς παρατάξεως ὁ Μητροπολίτης Ἀμβρόσιος ὡς ἄγγελος
παρηγορίας ἐκαλεῖτο νά ἀπευθύνῃ λόγους παραμυθίας καὶ βλέμ-
ματα συμπαθείας πρὸς τὸ δοκιμαζόμενον ποίμνιόν του, καθ' ὃν
χρόνον ἀπὸ τὸ βάθος τῆς πονούσης πατρικῆς ψυχῆς του ἀνέβαινε
ἡ ἰκεσία πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν ὑπὲρ τοῦ χειμαζομένου ποι-
μνίου του.

Ἀλλὰ τὸ τέλος δὲν ἐπρόκειτο νά βραδύνη. Ἐκείνην τὴν ἰδίαν
ἡμέραν (τὸ πρὶν χαρούμενον νησί μετεβλήθη εἰς τὸ ἠλιόλουστον
πρωτὶ τῆς 14ης Σεπτεμβρίου 1922 εἰς ἓνα κλαυθμῶνα, εἰς τὸν ὁ-
ποῖον γέροι, νέοι, βρέφη, παιδιὰ, ἀνέδιδαν τὴν τελευταίαν πνοήν).
Διότι, ὅπως ὁ συντάκτης τοῦ «χρονικοῦ μεγάλης τραγωδίας» γρά-
φει, «ἀπὸ ὅλον αὐτὸν τὸν πληθυσμὸν ἔστω καὶ ἓνας δὲν ἐσώθη.
Ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος ἐξουθενώθη καὶ ἐθανατώθη μέσα εἰς ἓνα
πρωτὶ μὲ πρῶτον τὸν Μητροπολίτην Ἀμβρόσιον, τὸν ὁποῖον ἔθα-
ψαν ζωντανόν, διότι ὑπῆρξε καλὸς ποιμὴν, καλὸς «Ἕλλην».

Ὅλα δὲ αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα παρόμοια καὶ χειρότερα ἐγι-
ναν ἀπὸ τὰ ὄμματα τῆς Χριστιανικῆς Εὐρώπης καὶ κάτω ἀπὸ τὰ
πυροβόλα τῶν πλωτῶν μεγαθηρίων της. Ἴσως διὰ καμμίαν ἄλλην
περίοδον τῆς ἱστορίας της ἡ Εὐρώπη δὲν θὰ πρέπει νά αἰσχύνηται
τόσον πολὺ».

Ὁ Θεὸς ἅς ἀναπαύσῃ εἰς τὴν βασιλείαν Του τὴν ψυχὴν τοῦ
μαρτυρικοῦ Μητροπολίτου Μοσχονησίων Ἀμβροσίου καὶ τῶν μετ'
αὐτοῦ θανατωθέντων 6.000 Χριστιανῶν.

== Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α ==

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Συμπόσιον Πατέρων. Κλήμεντος πρὸς Κορινθίους Α'. — **Ἐπίκαιρα**. — **Μακ. Ἀρχιεπισκόπου** κ. **Ἱερωνύμου**, Ὁ π. Κωνστ. Λουΐζος. — **Λ. Λεοντιάδης**, Τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ οἰκονόμου Κωνστ. Λουΐζου. — **Ἰωάν. Κ. Φιλάνδρου**, Ὁ Κωνστ. Λουΐζος ὡς ἡγετική μορφή. — **Πρωτ. Κωνστ. Β. Ἀνδρουλάκης**, Σκιαγραφία οἰκονόμου Κωνστ. Λουΐζου. — **Λέον. Λεοντίδης**, Μακάριος ὁ ἐλεῶν ὅλην τὴν ἡμέραν. — **Ἄγγελ. Μ. Ρόζη**, Ὁ φιλόανθρωπος π. Κωνστ. Λουΐζος. — **Οἰκ. Ἀναστασίου Δραπανιώτη**, Ὁ π. Κωνστ. Λουΐζος ὡς ἐξομολόγος. — **Κωνστ. Στυλιανίδης**, Ὁ παπα-Λουΐζος δάσκαλός μου στὴν Καλλιπολι. — **Εὐδοκίας Γεωργουλάκη - Χατζιδάκη**, Ὁ π. Κωνστ. Λουΐζος, ἓνα φωτεινὸ πνεῦμα - μιὰ ἀκατάβλητη ψυχή. — **Δημητρίου Κ. Λουΐζου**, Τὸ συγγραφικὸν ἔργον τοῦ πατρὸς Κωνστ. Λουΐζου. — **Ὁ Μοσχονησίωv Ἀμβρόσιος**.

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἀποφάσει τῆς Ἐποπτικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς (Πρακτικὸν τῆς 23/1/69), ἅπαντες οἱ Ἱ. Ναοὶ τῆς Χώρας εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεστέλλετο ἡ «**ΕΚΚΛΗΣΙΑ**» δὲν θὰ λαμβάνωσιν εἰς τὸ ἐξῆς φύλλον καθ' ὑποχρέωσιν. Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ἐκάστου Ἱ. Ναοῦ, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦν νὰ συνεχισθῇ ἡ ἀποστολή διὰ νὰ ἔχωσι τὴν σειρὰν τῶν τόμων τοῦ Περιοδικοῦ εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῶν Ἱ. Ναῶν, παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἐγγράφως, συναποστέλλοντες καὶ τὴν ἐξ 100 δραχμῶν ἑτησίαν συνδρομήν, ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140), Περιοδικὸν «**ΕΚΚΛΗΣΙΑ**».